

**DOMINOIVA ANOPPI JA AUTTAVA APPI -
APPIVANHEMPIIN LIITETYT DISKURSSIT
VERKKOKESKUSTELUSSA**

Selma Laivamaa
Maisterintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden
laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Selma Laivamaa	
Työn nimi Dominoiva anoppi ja auttava appi – Appivanhempiin liitetyt diskurssit verkkokeskustelussa	
Oppiaine Suomen kieli	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2024	Sivumäärä 55 + liitteet
<p>Tiivistelmä</p> <p>Maisterintutkielmassa tarkastellaan, miten appivanhemmista keskustellaan verkossa. Tutkimuksessa kuvataan, millaisia diskursseja anoppiin ja appeen liitetään ja miten nämä anoppeihin ja toisaalta appeihin liittyvät diskurssit eroavat toisistaan. Tavoitteena on myös selvittää, miten appivanhemman sukupuoli vaikuttaa keskusteluun appivanhemmasta. Tutkimuskysymykset ovat siis seuraavat: 1) Millaisia diskursseja anoppiin ja appeen verkkokeskustelussa liitetään? 2) Miten anoppiin ja appeen liitetyt diskurssit eroavat toisistaan? 3) Miten appivanhemman sukupuoli vaikuttaa siihen, miten anopista ja apesta keskustellaan?</p> <p>Tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen muodostavat fraseologia, kriittinen diskurssintutkimus ja sukupuolentutkimus. Aineiston analyysimenetelmänä puolestaan on korpusavusteinen kriittinen diskurssianalyysi, jota tutkimuksessa tehdään kollokaatioanalyysin, semanttisen preferenssin analyysin ja diskurssiprosodia-analyysin keinoin. Tutkimusaineisto koostuu anoppi- ja appi-osakorpuksista, jotka on kerätty Suomi24-keskustelufoorumien viesteistä kootusta Suomi24-korpuksesta. Kollokaatioanalyysin avulla on selvitetty, millaisia kollokaatteja anoppi- ja appi-sanat osakorpuksissaan saavat, ja semanttisen preferenssin analyysissa anoppi- ja appi-aineistojen merkitsevimmät kollokaatit on luokiteltu semanttisiin luokkiin. Näitä semanttisia luokkia ja niiden sisältämiä kollokaatteja sekä tutkittavien sanojen diskurssiprosodioita tarkastelemalla on päästy käsiksi aineistosta ilmeneviin diskursseihin.</p> <p>Anoppiin ja appeen liitetyt diskurssit eroavat toisistaan selvästi. Anoppiin liitetyt diskurssit ovat sävyllään hyvin kielteisiä, kun taas appeen suhtaudutaan verkkokeskustelussa suurimmaksi osaksi neutraalisti. Anoppeja koskevassa keskustelussa esiin nousevat naissukupuoleen liitetyt, negatiiviseksi mielletty roolit ja stereotypiat. Miessukupuoleen tyypillisesti yhdistettyjä piirteitä ei appi-aineistosta puolestaan löydy. Voidaankin todeta, että appivanhemman sukupuoli vaikuttaa etenkin anopin käsittelyyn verkkokeskustelussa.</p> <p>Tutkimustulokset tukevat aiempaa aiheesta tehtyä tutkimusta: erityisesti kielteinen suhtautuminen anoppiin nousee voimakkaasti esiin appivanhempiin liittyvässä tutkimuksessa. Tutkimukseni on siis aiemman tutkimuksen tavoin tuomassa esiin anoppeihin, ja samalla naissukupuoleen, kohdistuvia asenteita ja ennako-oletuksia. Ilmiön tunnistamisen ja kuvaamisen myötä haitallisten asenteiden purkamisen mahdollistuu.</p>	
Asiasanat: anopit, apet, verkkokeskustelu, sukupuolentutkimus, CADS, kollokaatio, diskurssi	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Anoppi- ja appi-aineiston 10 merkitsevintä kollokaattia merkitsevyysarvoineen ja frekvensseineen.	21
TAULUKKO 2	Kollokaattien prosentuaalinen jakautuminen semanttisiin luokkiin.....	23
TAULUKKO 3	Semanttinen luokka <i>kanssakäyminen</i> alaluokkineen.....	23
TAULUKKO 4	Semanttiset luokat <i>piirteet ja ominaisuudet</i> sekä <i>suhtautuminen</i>	26
TAULUKKO 5	Semanttinen luokka <i>toiminta</i> alaluokkineen.....	28
TAULUKKO 6	Semanttinen luokka <i>ihmiset ja sukulaissuhde</i> alaluokkineen.....	29
TAULUKKO 7	Semanttinen luokka <i>kuolema</i>	29
TAULUKKO 8	Semanttiset luokat <i>vertailu ja rinnastus, aika ja etäisyys</i> sekä <i>määrä ja intensiteetti</i>	30
TAULUKKO 9	Semanttinen luokka <i>verkkokeskustelu</i>	33
TAULUKKO 10	Ryhmä <i>muut</i>	33
TAULUKKO 11	Diskurssiprosodiat.....	34

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	4
2.1	Fraseologia	4
2.1.1	Kollokaatio	5
2.1.2	Diskurssiprosodia ja semanttinen preferenssi	7
2.2	Kriittinen diskurssintutkimus	9
2.3	Sukupuolentutkimus	11
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	14
3.1	Aineisto	14
3.1.1	Suomi24-korpus	14
3.1.2	Osakorpuukset Suomi24-korpuksesta	15
3.2	Menetelmät	16
3.2.1	Korpusavusteinen kriittinen diskurssianalyysi	16
3.2.2	Kollokaatioanalyysi	17
3.2.3	Semanttisen preferenssin analyysi ja diskurssiprosodia-analyysi ..	19
4	ANALYYSI JA TULOKSET	20
4.1	Merkitsevimmät kollokaatit	20
4.2	Semanttiset luokat	22
4.3	Diskurssiprosodiat	34
4.4	Diskurssit	36
4.4.1	Anoppiin liitetyt diskurssit	36
4.4.1.1	Anoppi herjattavana	36
4.4.1.2	Anoppi vallankäyttäjänä	38
4.4.1.3	Anoppi puolustettavana	39
4.4.1.4	Anoppi miniän kilpakumppanina	40
4.4.2	Appeen liitetyt diskurssit	41
4.4.2.1	Appi sukulaisena	42
4.4.2.2	Appi kritisoitavana	43
4.4.2.3	Appi kehuttavana	44
4.4.2.4	Auttava appi	45
4.4.3	Sukupuolen vaikutus diskursseihin	46
5	PÄÄTÄNTÖ	49
	LÄHTEET	53

LITTEET

1 JOHDANTO

Maisterintutkielmassani tarkastelen, miten appivanhemmista keskustellaan verkossa. Tutkin, millaisia diskursseja anoppeihin ja appeihin liitetään ja miten nämä anoppeihin ja toisaalta appeihin liittyvät diskurssit eroavat toisistaan. Lisäksi tavoitteena on selvittää, onko appivanhemman sukupuolella vaikutusta siihen, miten appivanhemmasta keskustellaan. Aineistona tutkimuksessani on anoppi- ja appi-osakorpukset, jotka on kerätty Suomi24-keskustelufoorumien viesteistä kootusta Suomi24-korpuksesta. Tutkielmassani vastaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisia diskursseja anoppiin ja appeen verkkokeskustelussa liitetään?
2. Miten anoppiin ja appeen liitetyt diskurssit eroavat toisistaan?
3. Miten appivanhemman sukupuoli vaikuttaa siihen, miten anopista ja apesta keskustellaan?

Tutkimustani luonnehtii kriittisyys, sillä tarkoituksena on tuoda esiin ja haastaa eri sukupuoliin liitettyjä käsityksiä ja oletuksia. Kriittistä näkökulmaa tukee tutkimuksen teoreettinen viitekehys, joka fraseologian lisäksi koostuu kriittisestä diskurssintutkimuksesta ja sukupuolentutkimuksesta. Kriittistä diskurssintutkimusta ja sukupuolentutkimusta yhdistää käsitys siitä, että kielen avulla voidaan luoda, vahvistaa tai haastaa valtarakenteita. Analyysimenetelmänä tutkimuksessani on korpusavusteinen kriittinen diskurssianalyysi, joka Mautneria (2009, s. 124) mukaillen antaa työkaluja sellaisten (vahingollisten) käsitysten paljastamiseen, jotka kielessä näkyvät ja toistuvat. Korpusavusteista kriittistä diskurssinanalyysia tehdään tutkimuksessani kollokaatioanalyysin keinoin. Lisäksi aineiston diskurssien löytymiseksi hyödynnetään semanttisen preferenssin analyysia ja diskurssiprosodia-analyysia.

Suhdetta appivanhempiin kuvataan usein monimutkaiseksi ja ristiriitaiseksi. Suhde voi tuoda elämään iloa ja lohtua tai olla täynnä pettymystä ja jännitteitä. (Greif & Woolley, 2021, s. 2, 32.) Suhteen mutkikkuutta selittää sen ainutlaatuinen luonne: suhde syntyy kahden mahdollisesti ennestään tuntemattoman ihmisen välille, joita yhdistää yleensä tiivis suhde samaan henkilöön. Anopit, apetit, miniät ja vävyt eivät siis ole itse valinneet toisiaan uusiksi perheenjäsenikseen. (Fischer, 1983, s. 188; Greif

& Woolley, 2021, s. 3.) Kuitenkin appivanhemmat ovat miniöiden ja vävyjen kanssa usein tiiviistikin tekemisissä: ihmissuhteeseen tyypillisesti kuuluu läheistä vuorovai-
kutusta, kuten vierailuja, yhteisiä lomia ja perhetapahtumia sekä lastenhoitoapua. Tii-
vis yhdessäolo yhdistettynä ihmissuhteen rajojen epäselvyyteen aiheuttaa toisinaan
konflikteja ja kokemuksia rajojen ylityksistä. (Greif & Woolley, 2018, s. 19.)

Anoppi- ja appisuhteista erityisesti suhde anoppiin käsitetään yleensä hanka-
laksi (Rittenour & Soliz, 2009; Greif & Woolley, 2021): anoppisuhdetta pidetään lähtö-
kohtaisesti jännitteisempänä kuin suhdetta appeen (Greif & Woolley, 2021, s. 12). Kiel-
teinen suhtautuminen anoppeihin näkyy populaarikulttuurissa ja mediassa. Populaar-
rikulttuurin tuotoksissa anopit esitetään kohtuuttomina, muiden asioihin sekaantu-
vina sukulaisina (Graig, 2018, s. 189), ja uutisotsikoissa korostuvat anopin ilkeys, mus-
tasukkaisuus ja tapa puuttua toisten asioihin (ks. esim. Vilen, 2018; Syrjälä, 2018; Ok-
sanen, 2021). Vastaavanlaista representaatioita ei apeista ole havaittavissa (ks. Greif &
Woolley, 2021, s. 10–12). Oletuksena tutkimuksessani onkin se, että anoppeihin suh-
taudutaan verkkokeskustelussa appeja kielteisemmin. Oletus pohjaa paitsi aiempaan
appivanhempiin liittyvään tutkimukseen (esim. Rittenour & Soliz, 2009; Allendorf,
2017; Greif & Woolley, 2021) myös vuonna 2022 julkaistuun kandidaatintutkielmaani,
jossa selvitin, miten anoppeihin verkkokeskustelussa suhtaudutaan. Tutkimuksessa
kävi ilmi, että asenteet anoppeja kohtaan ovat varsin kielteisiä, ja anoppeihin liitetään
keskustelupalstalla lukuisia negatiivisia ominaisuuksia, kuten ärsyttävyyttä, kateutta
ja taipumusta sekaantua muiden asioihin (Laivamaa, 2022).

Kandidaatintutkielmassani (Laivamaa, 2022) pohdin, kertooko anoppeihin liit-
tyvän keskustelun arvosteleva ote enemmän Suomi24-keskustelufoorumien luonteesta
kuin kirjoittajien suhtautumisesta anoppiin. Keskustelufoorumille kirjoitetaan lähtö-
kohtaisesti anonyymisti, mikä toisaalta rikastuttaa keskustelua ja toisaalta luo mah-
dollisuuden asiattomalle kirjoittelulle ja häiriköinnille (Lagus, Ruckenstein, Pantzar &
Ylisiurua, 2016, s. 10; Harju, 2018, s. 71). Valitsin kuitenkin kandidaatintutkielmassani
– ja käsillä olevassa tutkielmassa – käyttää aineistona Suomi24-keskustelufoorumilta
kerättyjä viestejä keskustelufoorumien erityisyyden vuoksi: Harjun (2018, s. 70) mu-
kaan foorumin pitkä historia ja valtavat käyttäjämäärät tekevät siitä merkittävän sosi-
aalisen median alustan. Tässä tutkielmassa tutkimusaineisto koostuu anoppi-aineis-
ton lisäksi appi-aineistosta, mikä helpottaa pohdintaa keskustelufoorumien luonteen
vaikutuksesta tutkimustuloksiin. Jos apeista todella keskustellaan anoppeja myönteis-
emmin, on selvää, ettei keskustelufoorumien ominaispiirteet vaikuta tutkimustulok-
siin ainakaan ratkaisevalla tavalla.

Appivanhemmat ovat muihin perheenjäseniin verrattuna jääneet varsin vähälle
huomiolle perhesuhteisiin liittyvissä tutkimuksissa, sillä tutkimuksessa on perinteis-
esti keskitytty lähinnä ydinperheiden tarkasteluun (Allendorf, 2017, s. 2103). Etenkin
suhde appeen on saanut vain vähän kiinnostusta osakseen (Greif & Woolley, 2021, s.
19), mitä saattaa selittää olettamus siitä, että juuri anopin ja miniän välinen suhde on
parisuhteen myötä syntyneistä suhteista myrskyisin (Rittenour & Soliz, 2009, s. 68).

Appivanhempien tutkiminen olisi kuitenkin tärkeää, sillä appivanhempien ja miniöiden tai vävyjen välisen suhteen laatu vaikuttaa koko perheeseen, etenkin appivanhempien lasten avioliittoihin (Rittenour & Soliz, 2009, s. 68; Greif & Woolley, 2021, s. 2–3). Syvempi ymmärrys näistä merkittävistä ihmissuhteista mahdollistaa aiempaa terveempien ja toimivampien suhteiden rakentamisen (Greif & Woolley, 2021, s. 18).

Appivanhempia, etenkin anoppia, on tutkittu sosiologisesta, perhesuhteisiin keskittyvästä näkökulmasta jonkin verran. Uranuurtajana tutkimuksessa on ollut Fischer (1983), ja merkittävää tutkimusta hänen jälkeensä ovat tehneet esimerkiksi Alendorf (2017), Rittenour ja Soliz (2009) sekä Greif ja Woolley (2021). Vain viimeiseksi mainitut tutkijat ovat keskittyneet anoppisuhteen lisäksi myös appisuhteeseen, mikä kuvastaa sitä, miten voimakkaasti tutkimus on painottunut anoppeihin ja miniöihin. Sukupuolentutkimuksen taholla appivanhempiin ei ole syvennytty, ja kielitieteenkin puolella tutkimusta on anoppeihin ja appeihin liittyen on tehty hyvin vähän. Suomessa Jani Törmä (2007) on tarkastellut maisterintutkielmassaan anopin ja miniän välistä suhdetta naistenlehtien kirjoituksissa diskurssintutkimuksen keinoin. Korpusavusteista diskurssianalyysia ei ole sovellettu appivanhempiin liittyvään tutkimukseen omaa kandidaatintutkielmaani lukuun ottamatta.

Tutkielmani tavoitteena on paitsi tuoda esiin tutkimuksissa osin unohdettua ihmissuhdetta myös valottaa sitä, millaisia oletuksia ja asenteita nais- ja miessukupuolten edustajiin kohdistuu. Anopit ja apet eroavat toisistaan perustavanlaatuisesti vain oletetun sukupuolensa kautta, ja siksi voidaan otaksua, että eri tavat keskustella anopista ja apesta juontavat ainakin osittain juurensa eri tapoihin keskustella naisista ja miehistä. Sukupuoliin liittyvät oletukset ja asenteet heijastelevat yhteiskunnan epätasa-arvoisia rakenteita. Aihetta tutkimalla voidaan paljastaa sukupuoliin liittyviä oletuksia ja pyrkiä sitä kautta purkamaan niitä.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Fraseologia

Tutkimukseni pohjautuu fraseologiseen kielikäsitukseen, johon myös tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat. Fraseologinen kielikäsitys korostaa kielen elementti- tai valmisrakenteisuutta: kielikäsitteen mukaan kielenkäyttäjä ei valitse käyttää tiettyä ilmausta sattumalta, vaan kielellisiä ilmauksia käytetään niille tyypillisissä käyttöyhteyksissä (ks. Sinclair, 1991, s. 110; Stubbs, 1996, s. 35–44; Jantunen, 2009, s. 360; 2018a, s. 6). Kielikäsitteen psykolingvistinen perusta kuvastuu Hoeyn leksikaalisen primingin (*lexical priming*) teoriassa (Jantunen, 2018b, s. 27). Teorian mukaan kielenkäyttäjä painaa tiedostamatta mieleensä kohtaamansa kielellisen ilmauksen kontekstin ja käyttää tätä ilmausta jatkossa niissä konteksteissa, joissa hän on ilmaukseen aiemmin törmännyt (Hoey, 2007, s. 7–8). Fraseologinen kielikäsitys havainnollistuu myös Sinclairin idiomiperiaatteessa (*idiom principal*) (Jantunen, 2018b, s. 27), jossa niin ikään korostuu kielenkäytön kontekstuaalisuus, säännönmukaisuus ja toisteisuus. Periaatteen mukaan kielenkäyttö koostuu suurilta osin monisanaisista ilmauksista, jotka voidaan analysoida jakaa osiin, mutta joita kielenkäyttäjä käyttää monisanaisina yksiköinä (Sinclair, 1991, s. 110).

Fraseologisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita kielen kontekstuaalisista suhteista, kielellisistä myötäesiintymisistä. Tutkimuksen kohteena ovat esimerkiksi fraseologismit eli leksikaaliset myötäesiintymät, jotka liittyvät kielenkäyttäjän taipumukseen käyttää tiettyjä leksikaalisia ilmauksia toistensa seurassa toisteisesti. Selkeimpiä fraseologismeja lienevät vakiintuneet fraasit ja idiomit, kuten *hyvää päivää* tai *itku pitkästä ilosta* (ks. Jantunen, 2009, s. 357–361; 2018a, s. 6). Aiemmin fraseologian alalla onkin oltu kiinnostuneita vain fraasien kaltaisista kiinteimmistä ja läpinäkyvimmistä monisanaisista yksiköistä. Myöhemmin tämän perinteisen, itäeurooppalaisen lähestymistavan rinnalle on noussut brittiläinen korpuspohjainen lähestymistapa,

jossa kiinnostuksen kohteena ovat kiinteiden sanayhdistelmien sijaan niitä laajemmat ja vaihtelevammat leksikaaliset myötäesiintymät, kuten kollokaatiot. (Granger & Paquot, 2008, s. 27–29; Granger & Meunier, 2008, s. XIX–XX.)

Tuoreempaa lähestymistapaa fraseologiaan edustaa muun muassa Gries (2008), jonka fraseologian määritelmään tässä tutkimuksessa nojataan. Gries (2008, s. 6) määrittelee fraseologian leksikaalisen ilmauksen, kuten lemman sekä yhden tai useamman kielellisen elementin myötäesiintymäksi, joka toimii yhtenä semanttisena yksikkönä lauseessa. Näin ollen fraseologiat voivat fraasien tavoin koostua sanoista, mutta fraseologiseksi lasketaan myös esimerkiksi sanan ja tietyn kieliopillisen muodon, kuten passiivin, taipumus esiintyä yhdessä (Gries, 2008, s. 4–6). Käsillä olevassa tutkimuksessa ollaan kuitenkin kiinnostuneita nimenomaan sanatason myötäesiintymisistä, kollokaatioista.

Perinteisesti fraseologiseksi on siis käsitetty lähinnä vakiintuneet fraasit ja idiomit. Tällaisia vakiintuneita monisanaista yksiköitä muodostavat sanat sijaitsevat tekstissä aina vierekkäin, ja kielenkäyttäjät käyttävät monisanaista yksikköä ikään kuin yhtenä kimpuna. Esimerkiksi fraasin *ole hyvä* sisältämien sanojen *ole* ja *hyvä* väliin ei tyypillisesti lisätä sanoja, vaan sanat sijaitsevat lauseessa rinnatusten. Gries (2008, s. 4–5) määrittelee kuitenkin fraseologiseksi myös ne myötäesiintyvät kielelliset elementit, jotka eivät sijaitse lauseessa vierekkäin. Tällöin fraseologiseksi voidaan laskea myös kiteytymättömät myötäesiintymät, kuten kollokaatiot. Kollokaatiosuhteen muodostavat sanat saattavat sijaita tekstissä etäälläkin toisistaan. Olennaisinta fraseologian määritelmässä on Griesin (2008, s. 6) mukaan se, että riippumatta myötäesiintyvien ilmausten sijainnista on myötäesiintymän toimittava lauseessa yhtenä semanttisena yksikkönä samalla tavalla kuin esimerkiksi morfeemit ja sanat toimivat.

Fraseologiaa rakenteita tutkitaan erityisesti korpuslingvistisin menetelmin (Gries, 2008, s. 15–16). Korpuslingvististen menetelmien avulla on mahdollista saada fraseologian tutkimuksen kannalta tärkeää tietoa suurista tekstikorpuksista: menetelytavat tarjoavat mahdollisuuden havaita tekstin toistuvia piirteitä, kuten kollokaatioita (Gries, 2008, s. 15–16, 19; Sinclair, 2008, s. XVI). Myös tässä tutkimuksessa käytetään korpuslingvistisiä menetelmiä tekstin fraseologian rakenteiden, tässä tapauksessa kollokaatioiden, semanttisen preferenssin ja diskurssiprosodioiden, löytämiseksi. Seuraavissa alaluvuissa esitellään näitä tutkimukseni kannalta merkityksellisiä fraseologisia ilmiöitä.

2.1.1 Kollokaatio

Fraseologian laajemman määritelmän mukaan fraseologiseksi voidaan siis määritellä fraaseja vähemmän idiomaattiset myötäesiintymät, kuten kollokaatiot. Kollokaatioksi kutsutaan ilmiötä, jossa sana esiintyy jonkin tietyn sanan seurassa toistaisesti ja säännöllisesti (Stubbs, 1996, s. 176; Baker, 2006, s. 96; Partington, Duguid & Taylor, 2013, s. 18). Esimerkiksi sanan *provide* [‘tarjota’] on todettu myötäesiintyvän

sanojen *support* ['tuki'] ja *help* ['apu'] kanssa, jolloin substantiivit *support* ja *help* ovat verbin *provide* kollokaatteja (Stubbs, 2002, s. 65). Kollokaatioilmiön – kuten muidenkin fraseologisten ilmiöiden – taustalla vaikuttaa Hoeyn teoria leksikaalisesta primingistä. Teorian mukaan tietyn sanan käyttö tietyssä kontekstissa vaikuttaa siihen, mitä leksikaalisia ilmauksia odotamme sanaa seuraavan (Williams, 2008, s. 162), eli käytämme sanaa yleensä sille tyypillisten sanojen, kollokaattien, seurassa (Hoey, 2007, s. 8).

Kollokaatiota määritellään eri näkökulmista käsin hieman eri tavoin (Partington, 1998, s. 15): määrittely vaihtelee tutkijoittain ja tutkimustavoitteittain (Jantunen, 2004, s. 15). Jantunen (2004, s. 16) esittelee kollokaatiosuhteen kolme kriteeriä, jotka tulevat eri määritelmässä usein esille. Näitä kriteerejä ovat toistuvuus, ulottuvuus sekä tilastollinen merkitsevyys (Jantunen, 2004, s. 16–21). Käsillä olevassa tutkimuksessa nojataan Jantunen (2004) esittelemiin kollokaatiosuhteen kriteereihin. Kriteereistä toistuvuus on piirre, jota edellytetään kaikilta fraseologisilta rakenteilta (Jantunen, 2018a, s. 6) – fraseologismeina voidaan pitää vain frekventtejä myötäesiintymisiä. Käytännössä toistuvuutta mitataan laskemalla leksikaalisten ilmausten, kollokaattien tapauksessa sanojen, frekvenssejä aineistoissa.

Ulottuvuus-kriteeri pitää sisällään neljä seikkaa: sanojen lukumäärän, sanojen välimatkan, sanojen kieliopillisen suhteen sekä tarkastelualueen symmetrisyyden. Sanojen lukumäärää ja välimatkaa käsiteltiin fraseologiaa käsittelevässä luvussa, jossa todettiin, että Griesin (2008, s. 4–5) fraseologismien määrittely hyväksyy fraseologismeiksi myös useamman sanan kombinaatiot sekä tekstissä etäälläkin toisistaan sijaitsevat sanat. Sanojen kieliopilliseen suhteeseen liittyy keskustelu siitä, otetaanko tarkastelualueella kieliopillisia rakenteita huomioon, eli lasketaanko kollokaatioiksi kaikki tarkastelualueen sanat huolimatta siitä, millaisissa syntaktisissa rakenteissa sanoja on käytetty (Jantunen, 2004, s. 20). Griesin (2008) laajassa fraseologismien määrittelyssä, johon tässä tutkimuksessa tukeudutaan, ei kieliopillisia rakenteita huomioida. Tarkastelualueen symmetrisyydellä viitataan siihen, kuinka monta sanaa hakusanan molemmiin puolin tarkastelualueelle ulottuu. Yleensä hakusanan kummaltakin puolelta tarkasteluun otetaan yhtä monta sanaa, jolloin tarkastelualuetta kutsutaan symmetriseksi. (Jantunen, 2004, s. 21.)

Tilastollinen merkitsevyys -kriteeriin Gries (2008, s. 5) ottaa kantaa määrittelyllä, että fraseologismeiksi voidaan kutsua vain sellaisia myötäesiintymisiä, joiden havaittu esiintymistiheys on suurempi kuin odotettu esiintymistiheys. Näin ollen kollokaateiksi lasketaan sellaiset sanat, joiden esiintyminen toistensa seurassa ei ole vain satunnaista. Kriteerin täyttyminen taataan käyttämällä tilastollisia testejä, joiden avulla varmistetaan, että sattumanvaraisuuden todennäköisyys on riittävän pieni ja tulos on näin tilastollisesti merkitsevä (Barnbrook, 1996, s. 94). Sitä, miten käytännössä tilastollisen merkitsevyyden kriteeri sekä muut kollokaatiosuhteita määrittelevät tekijät – toistuvuus ja ulottuvuus – otetaan tutkimuksessani huomioon, avataan kollokaatioanalyysia käsittelevässä luvussa 3.2.2.

Esimerkiksi Partington (1998, s. 15–17) ottaa kollokaation määritelmässään huomioon jokseenkin eri seikkoja. Hän lähestyy kollokaatiota niin ikään kolmen määritelmän, tekstuaalisen, tilastollisen ja assosiativisen, kautta (Partington, 1998, s. 15–17). Tekstuaalisen määritelmän mukaan sanat kollokoivat keskenään silloin, kun ne sijaitsevat tekstissä lähekkäin (mts. 15). Tilastollinen määritelmä vastaa edellisessä kappaleessa käsiteltyä tilastollisen merkitsevyyden kriteeriä: Partingtonin (1998, s. 16) mukaan sanojen myötäesiintymistä voidaan pitää kiinnostavana vain, jos se on toistuvaa ja tilastollisesti merkitsevää. Kollokaation assosiativiseen määritelmään liittyy kollokaatioilmiön psykolingvistinen luonne. Määritelmällä viitataan äidinkielen puhujan kommunikatiiviseen kompetenssiin, johon liittyy kielenkäyttäjän kyky erottaa automaattisesti toisistaan tavanomaiset ja epätavalliset sanojen myötäesiintymät, kollokaatiot, tietyssä kontekstissa. (Partington, 1998, s. 16.)

Tässä tutkimuksessa kollokaatiosuhteita tutkitaan aineistossa vallitsevien diskurssien löytymiseksi. Tutkittavan sanan seurassa säännöllisesti esiintyviä sanoja tutkimalla voi saada vihiä siitä, millaisia assosiaatioita ja merkityksiä kielenkäyttäjät tutkittavaan sanaan liittävät (Stubbs, 1996, s. 172; Baker, 2006, s. 96). Esimerkiksi sanan *provide* kollokaattien tarkastelun pohjalta voidaan todeta, että kielenkäyttäjät yhdistävät verbin toivottaviin ja tarpeellisiin asioihin, kuten tukeen, apuun ja suojaan (Stubbs, 2002, s. 65). Toistuvat myötäesiintymät siis paljastavat tutkittavaan sanaan liitettyjä näkökulmia, luokitteluja ja asenteita (Mautner, 2009, s. 123), ja siksi kollokaatioita tutkimalla voi päästä käsiksi tekstiaineiston laajempiin diskursseihin.

2.1.2 Diskurssiprosodia ja semanttinen preferenssi

Kollokaation lisäksi diskurssiprosodia ja semanttinen preferenssi ovat olennaisia käsitteitä tutkimuksessani. Diskurssiprosodia on alun perin Tognini-Bonellin (1996) ja Stubbsin (2002) lanseeraama termi (Baker, Hardie & McEnery, 2006, s. 59), jolla viitataan sanojen taipumukseen esiintyä toisteisesti niille tyypillisissä diskursiivisissa konteksteissa (Stubbs, 2002, s. 65–66; Jantunen, 2018b, s. 29). Diskurssiprosodiat voivat tuoda esiin kielenkäytön funktioita tai asenteita, ja niillä on merkittävä rooli diskurssikoheesion luojana (Stubbs, 2002, s. 66; Jantunen, 2018b, s. 29). Koska diskurssiprosodiat saattavat tuoda ilmi kielenkäyttäjien asennoitumista, toimivat ne tärkeinä vihjeinä diskursseista. Käsillä olevassa tutkimuksessa diskurssiprosodioita analysoidaan aineiston diskurssien löytämiseksi.

Diskurssiprosodia liittyy läheisesti kollokaatioilmiöön, sillä toistensa kanssa toistuvasti myötäesiintyviä sanoja tarkastelemalla on mahdollista päästä kielenkäyttäjän asennoitumisen ja näin diskurssiprosodioiden jäljille (Baker ym., 2006, s. 59). Kollokaatit voivat pitää sisällään positiivista tai negatiivista kaikua, mikä on viesti diskurssiprosodiasta (Baker, Gabrielatos & McEnery, 2013, s. 39). Esimerkiksi Stubbsin (2002, s. 65–66) työssä verbi *cause* [‘aiheuttaa’] kollokoi muun muassa negatiivisävytteisten substantiivien *problems* [‘ongelmat’] ja *death* [‘kuolema’] kanssa, ja siksi

verbillä voidaan katsoa olevan negatiivinen diskurssiprosodia. Sen sijaan verbi *provide*, kuten jo edellisessä alaluvussa todettu, kollokoi positiivissävytteisten sanojen kanssa, minkä vuoksi verbillä on positiivinen diskurssiprosodia. Tässä tutkimuksessa diskurssiprosodiaa lähestytään Jantusen (2018b, s. 29) tavoin tarkastelemalla kollokaatteja ja niitä yhdistäviä kontekstuaalisia merkityksiä, joiden avulla päästään käsiksi sävyihin ja asenteisiin (ks. luku 3.2.2).

Diskurssiprosodia-käsitteen sijasta tai sen rinnalla käytetään toisinaan käsitteitä semanttinen preferenssi ja semanttinen prosodia (Baker, 2006, s. 87). Näiden käsitteiden välinen raja on jokseenkin epäselvä (Stubbs, 2002, s. 66; Baker ym., 2013, s. 39), vaikka joitain rajanvetoja voidaankin tehdä. Stubbs (2002, s. 65) määrittelee semanttisen preferenssin lemman tai sanamuodon ja semanttisesti toisiinsa liittyvien sanojen suhteeksi. Esimerkiksi sanalla *large* [‘suuri’] on semanttinen preferenssi luokkaan *quantities and sizes* [‘määrät ja koot’], joka muodostuu toisiinsa semanttisesti liittyvistä sanoista, kuten *scale* [‘mittakaava’], *part* [‘osa’] ja *area(s)* [pinta-ala(t)] (Stubbs, 2002, s. 65). Vaikka Stubbsin esimerkissä semanttista preferenssiä ilmentävät sanat ovat kaikki substantiiveja, voivat samaan semanttiseen luokkaan kuuluvat sanat edustaa mitä tahansa sanaluokkaa. Lisäksi semanttista preferenssiä ilmentävät sanat voivat sijaita missä tahansa kohtaa tarkastelualueella. (Jantusen, 2004, s. 24 mukaan Sinclair, 1996, s. 83–89.)

Diskurssiprosodian tavoin myös semanttinen preferenssi liittyy vahvasti kollokaatioon. Kuten kollokaatiossa, semanttisessa preferenssissäkin kyse on myötäesiintymisistä. Erona kollokaatioon on kuitenkin se, että semanttinen preferenssi keskittyy yksittäisten sanojen sijaan kokonaiseen semanttiseen luokkaan, joka kollokoi tutkittavan sanan kanssa. (Baker, 2006, s. 86–87.) Tutkimuksessani semanttista preferenssiä lähestytään tutkimalla tutkittavien sanojen merkitsevimpien kollokaattien muodostamia semanttisia luokkia (ks. luku 3.2.3). Näiden semanttisten luokkien ja tutkittavan sanan välistä suhdetta kutsutaan semanttiseksi preferenssiksi.

Merkittävä ero diskurssiprosodia-käsitteen ja semanttinen preferenssi -käsitteen välillä liittyy kategorioiden konkreettisuuteen ja niiden sisältämien kollokaattien rajaamiseen. Semanttisiin preferensseihin liittyvät semanttiset luokat ovat kategorioiden selvärajaisia (ks. Stubbs, 2002, s. 65): on esimerkiksi mahdollista luetella kaikki semanttisen luokan *drinks* [‘juomat’] sisältämät kollokaatit (Baker, 2006, s. 86–87), sillä sanat on luokiteltavissa joko juomiksi tai ei-juomiksi. Diskurssiprosodia on terminä vähemmän konkreettinen ja kategoriana avoimempi (Stubbs, 2002, s. 65–66; Baker, 2006, s. 87), sillä on kontekstista ja osin myös tulkitsijasta riippuvaista, luokitellaanko tietty kollokaatti sävyiltään negatiiviseksi tai positiiviseksi. Toinen merkittävä ero käsitteiden välillä on se, että diskurssiprosodioita tutkittaessa ollaan kiinnostuneita kielenkäyttäjien asenteista, kun taas semanttinen preferenssi -käsitettä käytetään tilanteissa, joissa asenteita ei tekstissä erityisesti ilmaista tai niistä ei olla kiinnostuneita. Semanttinen preferenssi tuo siis esiin puhujasta riippumattomia ilmauksia, kun taas

diskurssiprosodioita analysoitaessa ollaan kiinnostuneita kollokaatin suhteesta puhujiin ja kuulijoihin. (Stubbs, 2002, s. 65–66; Baker ym., 2006, s. 144–145.)

Semanttisen preferenssin käsitettä lähempänä diskurssiprosodiaa on semanttisen prosodian käsite. Kuten diskurssiprosodia, semanttinen prosodiakin ilmentää kielenkäyttäjien asenteita (Jantunen, 2004, s. 25–26). Hunt (2015, s. 271) on tehnyt eroa käsitteiden välille toteamalla, että semanttinen prosodia liittyy yksittäisiin sanavalintoihin siinä, missä diskurssiprosodiat muodostuvat merkityksistä, jotka rakentuvat yksittäisiä sanoja laajemmista kielellisistä yksiköistä. Tässä tutkimuksessa käytän semanttisen prosodian käsitteen sijaan diskurssiprosodia-käsitettä, sillä appivanhempiin liitettyjä merkityksiä tutkitaan yksittäisiä sanoja laajemmista konteksteista, minkä lisäksi tutkimuksessa keskitytään kriittiseen näkökulmaan ja tutkittavaan aiheeseen, anoppeihin ja appeihin, kohdistuviin kielenkäyttäjien asenteisiin.

2.2 Kriittinen diskurssintutkimus

Diskurssintutkimus on kielenkäytön tutkimusta. Tutkimus perustuu näkemykseen kielestä sosiaalisena toimintana (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luku 1.1) – kielen avulla rakennetaan ja välitetään käsityksiä todellisuudesta (Solin, 2012, s. 558). Diskurssintutkimuksen perusajatuksen mukaan todellisuus siis rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa kielen kautta. Näin ollen diskurssintutkimuksessa ei olla kiinnostuneita kielestä itsessään, vaan kieltä käsitellään todellisuuden rakentajana ja muokkaajana. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luku 1.1.)

Fairclough'n (2003, s. 2) mukaan diskurssintutkimusta voidaan tehdä kahdesta lähestymistavasta käsin: tutkimukseen voi kuulua tekstien yksityiskohtainen analyysi tai olla kuulumatta. Erityisesti yhteiskuntatieteiden piirissä tarkkaa tekstianalyysia ei perinteisesti ole tehty. Fairclough itse lähestyy diskurssintutkimusta yhdistäen nämä kaksi erilaista toimintatapaa. Hänen mukaansa tekstianalyysi on yhteiskunnallisesti merkittävää vain, jos se puuttuu yhteiskuntateoreettisiin kysymyksiin, ja toisaalta keskustelun sosiaalisten vaikutusten todellinen ymmärtäminen on mahdollista vain, jos tekstiä tarkastellaan yksityiskohtaisesti. Niinpä tekstianalyysi on olennainen osa diskurssintutkimusta, mutta diskurssintutkimus ei ole pelkästään tekstien kielellistä analyysia. (Fairclough, 2003, 2–3.)

Fairclough'n lähestymistapa diskurssintutkimukseen edustaa nimenomaan kriittistä diskurssintutkimusta. Kriittinen diskurssintutkimus on diskurssintutkimuksen haara (Solin, 2012, s. 558), jonka keskiöön kuuluvat vallan, ideologian ja kritiikin käsitteet (Wodak & Meyer, 2009, s. 1). Kriittinen diskurssintutkimus eroaa diskurssintutkimuksen valtavirrasta siinä, että kriittisessä diskurssintutkimuksessa ollaan kiinnostuneita vallasta keskeisenä osana sosiaalista elämää ja kielestä vallankäytön välineenä (Wodak, 2011, s. 52; Solin, 2012, s. 558). Kielenkäytön nähdään sekä heijastavan että rakentavan yhteiskunnallisia valtasuhteita, ja kriittisen diskurssintutkimuksen

tavoitteena on tuoda näitä valtasuhteita esiin (van Dijk, 2009, s. 63–64; Solin, 2012, s. 558). Niinpä kriittisessä diskurssintutkimuksessa lähdetään usein liikkeelle yhteiskunnallisesta ongelmasta, kuten epätasa-arvosta, käsin (Solin, 2012, s. 558).

Koska yhteiskunnalliset ongelmat ja ilmiöt ovat aina hyvin monimutkaisia, edellyttää niiden tutkiminen monialaista ja -metodologista lähestymistapaa (Wodak & Meyer, 2009, s. 2; Wodak, 2011, s. 54). Kriittiselle diskurssintutkimukselle onkin ominaista se, että tutkimukset perustuvat erilaisiin kieliopillisiin, teoreettisiin ja metodologisiin lähestymistapoihin (Wodak & Meyer, 2009, s. 2, 5). Kriittistä diskurssintutkimusta ei siis voida pitää selvärajaisena teoriana (Solin, 2012, s. 563), ja siksi Wodak ja Meyer (2009, s. 5) suosittelevat kriittisen diskurssintutkimuksen luokittelemista koulukunnaksi sen sijaan, että sitä kutsuttaisiin esimerkiksi teoriaksi.

Kriittisessä diskurssintutkimuksessa tällä vuosituhanella potentiaalisesti noussut metodologinen lähestymistapa on korpuslingvistiikka (Mautner, 2009, s. 123), jota myös tässä tutkimuksessa sovelletaan. Korpuslingvistiikan suosio kriittisen diskurssintutkimuksen piirissä perustuu siihen, että korpuslingvistiset, automatisoidut menetelmät mahdollistavat puhtaasti manuaalisiin menetelmiin verrattuna huomattavasti laajemman tietomäärän käytön tutkimuksessa. Automatisoidut ja täten tutkijan ennakko-oletuksista vapaat menetelmät myös lisäävät analyysin uskottavuutta. (Mautner, 2009, s. 123, 138.) Korpuslingvistisin menetelmin voidaan saada tietoa esimerkiksi kielenainesten frekvensseistä ja tilastollisesta merkitsevyydestä aineistossa (Mautner, 2009, s. 123). Käytännössä korpuslingvistisiä menetelmiä voidaan hyödyntää esimerkiksi kollokaatioiden etsimiseen aineistosta (Fairclough, 2003, s. 6), kuten tässä tutkimuksessa tehdään. Tällaisten havaintojen arvo itsessään on kuitenkin kriittisen diskurssintutkimuksen kannalta rajallinen: olennaista on yhdistää määrällisten korpuslingvististen menetelmien avulla saatuja havaintoja laadulliseen, yksityiskohdalliseen tekstianalyysiin (Fairclough, 2003, s. 6). Määrällisten ja laadullisten menetelmien yhdistäminen on tyypillistä korpusavusteiselle (kriittiselle) diskurssintutkimukselle, jota tutkimuksessani menetelmänä hyödynnetään.

Kriittiseen diskurssintutkimukseen – ja myös käsillä olevaan tutkimukseen – liittyy olennaisesti diskurssin käsite. Käsitteenmäärittelyssä voidaan erottaa toisistaan käsitteet diskurssi (*discourse*) ja diskurssit (*a discourse*) (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luku 1.4). Yksikkömuotoinen diskurssi viittaa teoreettiseen näkökulmaan kielestä sosiaalisena toimintana (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luku 1.4). Tätä teoreettista näkökulmaa avattiin edellä. Diskurssi-käsitettä spesifimmällä, monikkomuotoisella diskurssit-käsitteellä puolestaan tarkoitetaan kiteytyneitä, historiallisesti muodostuneita merkityksellistämisen tapoja, jotka rakentavat ja muokkaavat puheen kohdetta (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luku 1.4). Diskurssit-käsitteen taustalla vallitsevat filosofi Foucault'n ajatukset kielenkäytön ja vallan yhteenkietoutuneisuudesta: Foucault'n mukaan kielenkäytön avulla rakennetaan käsitteitä, kategorioita ja tiedonjärjestelmiä, jotka vaikuttavat sosiaaliseen todellisuuteen (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luvut 1.4, 2.2).

Kriittisen diskurssintutkimuksen piirissä nojataan perinteisesti Fairclough'n ja Wodakin määritelmään diskurssista (Wodak & Meyer, 2009, s. 5), jossa Foucault'n määritelmän mukaisesti korostetaan diskurssin ja vallan yhteensulautumista. Fairclough ja Wodak (1997, s. 258) määrittelevät diskurssin sosiaalisesti käytännöksi, jota ympäristö muokkaa ja joka toisaalta muokkaa ympäristöään. Fairclough ja Wodak (mp.) korostavat määritelmässään diskurssien yhteiskunnallista merkittävyyttä: heidän mukaansa diskurssit voivat vaikuttaa yhteiskunnan epätasa-arvoisiin valtasuhteisiin sen kautta, miten ne representoivat asioita ja asemoivat ihmisiä. Kriittisessä diskurssintutkimuksessa ollaankin tyypillisesti kiinnostuneita siitä, miten diskurssien avulla (uudelleen)tuotetaan sosiaalista ylivaltaa (van Dijk, 2009, s. 63).

Tämän tutkimuksen kontekstissa diskurssin määritelmistä erityisesti diskurssit-käsite on merkityksellinen – onhan tavoitteena selvittää anoppiin ja appeen liittyviä diskursseja eli tarkastella niitä merkityksellistämisen tapoja, joita appivanhempiin aineistossa liitetään. Kuitenkin myös diskurssi-käsite on olennainen osa käsillä olevaa tutkimusta, sillä tutkimuksen taustalla vaikuttaa käsitys kielestä sosiaalisena toimintana ja todellisuuden rakentajana. Lisäksi Fairclough'n ja Wodakin esittelemä määritelmä antaa näkökulmaa tutkimuksen yhteiskunnallisen, valtaan liittyvän perspektiivin tutkimiseen.

Käytännössä diskursseja etsitään tässä tutkimuksessa tarkastelemalla aineiston merkitsevimpiä kollokaatteja ja niistä muodostuneita semanttisia luokkia. Tutkittavien sanojen diskurssiprosodioiden tarkastelu niin ikään helpottaa diskurssien paljastamista tuomalla esiin aineistossa kyteviä sävyjä ja asenteita. Diskurssien vihjeinä toimivat siis aineiston fraseologiset, toistuvat ja säännönmukaiset, rakenteet. Juuri kiinnostus kielen toisteisuutta ja säännönmukaisuutta kohtaan yhdistääkin diskurssintutkimusta ja fraseologista tutkimusta (Jantunen, 2018, s. 5).

2.3 Sukupuolentutkimus

Sukupuolentutkimuksessa tarkastellaan sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyviä teemoja, kuten sukupuolen ja seksuaalisuuden muodostumista, sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvää sortoa sekä sukupuolen ja seksuaalisuuden sekä muiden sarron muotojen välistä yhteyttä (Davis, Evans & Lorber, 2006; Woehrle & Engelman, 2008; Saresma, Rossi & Juvonen, 2010). Sukupuolentutkimuksessa sukupuolta ja seksuaalisuutta käsitellään paitsi ihmisiin liittyvinä määreinä ja ominaisuuksina myös valtasuhteina (Rossi, 2010, s. 22, 28). Sukupuoleen ja seksuaalisuuteen kytkeytyvien valtasuhteiden toiminnan ja vaikutusten tunnistaminen onkin keskeinen osa tutkimuskenttää (Woehrle & Engelman, 2008, s. 860). Sukupuolentutkimusta voidaan siis pitää yhteiskuntakriittisenä tutkimussuuntauksena, jonka tehtävänä on ottaa kantaa ja muuttaa yhteiskuntaa (Vuori, 2012, s. 678).

Sukupuolta voidaan käsitellä muuttuvana merkitysprosessina: sukupuoli muuttuu ajassa ja paikassa samalla, kun käsitys sukupuolesta vaihtelee. Sukupuoli onkin jatkuvan merkityskamppailun kohteena. (Rossi, 2012, s. 23.) Ajan mukaan muuttuu esimerkiksi ajatus siitä, kuinka samanlaisiksi tai toisaalta erilaisiksi eri sukupuolet ymmärretään. Toisinaan sukupuolten eroja on haluttu häivyttää, toisinaan korostaa. Keskustelulla sukupuolten eroista ja sukupuolirooleista on vahvat kytkökset tasa-arvopolitiikkaan, sillä se on samalla keskustelua sukupuoli- ja sukupuolijaottelun sosiaalisista seurauksista. (Rossi, 2012, s. 25–26, 29.)

Tyypillinen tapa hahmottaa sukupuoliä on tehdä se kahtiajaon ja vastakkainasettelun kautta (Rossi, 2012, s. 23), mikä kertoo yhteiskunnassa vallitsevasta binäärisestä sukupuolikäsityksestä. Voimakasta kahtiajakoa ja vastakkainasettelua edustavat sukupuolistereotyyppit ja -roolit, jotka myös tutkimukseni aineistosta nousevat esiin. Pilcher ja Whelehan (2016, s. 159) määrittelevät stereotyyppioinnin kognitiiviseksi menetelmäksi, jonka avulla ihminen pyrkii yksinkertaistamaan vastaanottamaansa informaatiotulvaa luokittelemalla yksittäisiä ihmisiä ryhmäkategorioihin. Stereotyyppit ovat olemassa paitsi yksilön mielessä myös kollektiivisella tasolla, kuten on esimerkiksi sukupuolistereotyyppien kohdalla (Pilcher & Whelehan, 2016, s. 159). Sukpuolistereotyyppia on yksilöstä tehty standardoitu ja usein halventava kuva, joka muodostetaan yksilön oletetun sukupuolen perusteella. Tyypillisiä sukupuolistereotyyppioita ovat esimerkiksi käsitykset siitä, että naiset ovat tunteellisia, sosiaalisia ja arvaamattomia, kun taas miehet ovat rationaalisia, vallanhaluisia ja aggressiivisia. (Vilkkä, 2010, s. 113; Pilcher & Whelehan, 2016, s. 159.) Olennaista sukupuolistereotyyppioissa ja stereotyyppioissa ylipäätään on se, että stereotyyppit voivat olla yhtä lailla perusteltuja ja paikkansapitäviä kuin perusteettomiakin (Pilcher & Whelehan, 2016, s. 159).

Sukupuolistereotyyppioihin kytkeytyvät voimakkaasti sukupuoliroolit, jotka ovat ikään kuin sukupuolistereotyyppien käytännön toteutumia. Sukupuolirooleilla tarkoitetaan käyttäytymisnormeja, jotka tietyn sukupuolen edustajille tietyssä sosiaalisessa ryhmässä langetetaan. Niitä voidaan siis kutsua sukupuolen perustella tehdyksi työnjaoksi. Perinteisiä sukupuolirooleja noudattelevat käsitykset siitä, että naisten töitä ovat esimerkiksi ruoanlaitto ja siivoaminen ja miesten työkseen lasketaan muun muassa auton korjaaminen. (Urlich & Cosell, 2009, s. VII.)

Sukupuolten vastakkainasettelusta juontuvat ja niitä korostavat sukupuolistereotyyppit ja -roolit eivät ole harmittomia. Ajatus siitä, että sukupuolet ovat voimakkaasti ja perustavanlaatuisesti toisistaan poikkeavia luovat mahdollisuuksia vahingollisille ja epätasa-arvoisille käytännöille (Woehrle & Engelmann, 2008, s. 860–861). Sukpuolistereotyyppien on esimerkiksi todettu rajoittavan naisten mahdollisuuksia edetä uralla (Heilman & Parks-Stamm, 2007) ja vaikuttavan mies- ja naisrikollisten kohteluun ja jopa tuomiokäytäntöihin (Russell, 2013).

Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena ovat anopit ja apetit, jotka lähtökohdaisesti edustavat kahta eri sukupuolta: naissukupuolta ja miessukupuolta. Tutkimusasetelma siis ”pakottaa” binääriseen näkökulmaan, kun tarkasteltavana ovat vain

nämä kaksi sukupuolta. Koen kuitenkin tärkeäksi tutkia kirjoittajien (eroavaa) suhtautumista juuri nais- ja miessukupuolen edustajiin, sillä naissukupuoli on yhteiskunnassamme alisteisessa asemassa miessukupuoleen nähden johtuen nimenomaan erityyntyneistä sukupuolirooleista ja niiden mukaisista yhteisöllisistä odotuksista (ks. esim. Lidman, 2015). Eriävä suhtautuminen nais- ja miessukupuolen edustajiin mahdollisesti heijastuu myös kirjoittajien suhtautumiseen anoppiin ja appeen, jotka eroavat perustavanlaatuisimmin toisistaan nimenomaan edustamansa sukupuolensa suhteen.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Aineisto

3.1.1 Suomi24-korpus

Suomi24-korpus on Kielipankin ylläpitämä tekstiaineisto, joka koostuu Suomi24-keskustelufoorumien viesteistä vuosilta 2001–2020. Korpus sisältää saneita yhteensä 4,58 miljardia (Borin, Forsberg & Roxendahl, 2024 [2012]). Aineiston mittavuuden ja ajallisen pitkäkestoisuuden ansioista Suomi24-korpusta voidaan pitää kansainvälisestikin vertailtuna poikkeuksellisen laajana sosiaalisen median aineistona (Lagus ym., 2015, s. 39). Suomi24-korpusta saa käyttää vapaasti ei-kaupallisessa tutkimuksessa (Lagus, Ruckenstein, Pantzar & Ylisiurua, 2016, s. 5), jollaiseksi käsillä oleva tutkimus lukeutuu.

Suomi24-korpus koostuu viesteistä, jotka aloittavat keskustelun tai kommentoivat jo käytävää keskustelua (Lagus ym., 2016, s. 6). Viestit ovat luonteeltaan asiakeskeisiä (Lagus ym., 2015, s. 39): keskustelut kumpuavat kirjoittajia puhututtavista asioista sen sijaan, että keskustelun keskiössä olisi esimerkiksi kirjoittajien välisten ihmissuhteiden luominen. Asiakeskeisyydestä kertonee se, että kaikki keskustelut jakautuvat Suomi24-foorumilla erilaisiin teemoihin. Teema-alueita ovat esimerkiksi *muoti ja kauneus, paikkakunnat, suhteet* sekä *yhteiskunta*. Teema-alueet jakautuvat alatasoihin ja edelleen keskusteluketjuihin (Lagus ym., 2016, s. 6). Esimerkiksi teema-alue *suhteet*, josta käsillä olevan tutkimuksen aineisto kerätään, koostuu lukuisista ihmissuhteisiin liittyvää keskustelua sisältävistä alatasoista, kuten *anoppi ja appi, häät, lapsi ja parisuhde* sekä *tunteet*.

Suomi24-keskustelufoorumille voi kirjoittaa viestejä kuka tahansa palveluun rekisteröitynyt tai rekisteröitymätön käyttäjä. Sekä rekisteröityneet että rekisteröitymättömät käyttäjät kirjoittavat viestinsä nimimerkin takaa. Rekisteröityneiden käyttäjien

käyttäjätiedot tai foorumille kirjoittavien IP-osoitteet eivät käyttäjien yksityisyyden suojelemiseksi ole Suomi24-aineistossa saatavilla. (Lagus ym., 2016, s. 9.) Kuitenkin sekä rekisteröityneiden että rekisteröitymättömien käyttäjien nimimerkit ovat aineistossa nähtävillä. Nimimerkit ovat periaatteessa anonyymejä: rekisteröityneitä nimimerkkejä ovat esimerkiksi *kuunteleva_kirkko* sekä *Ratikkakuski* ja rekisteröitymättömiä nimimerkkejä muun muassa *Nimetön* ja ---. (Lagus ym., 2016, s. 38.) Yhdessä nimimerkki ja viestin sisältö tai näistä jompi kumpi voi kuitenkin johtaa kirjoittajan tunnistamiseen.

Tutkittavilla – tässä tapauksessa Suomi24-korpuksen sisältämien viestien kirjoittajilla – on tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti oikeus tietää olevansa tutkimuksen kohteena. Tämä on erityisen tärkeää huomioida tilanteessa, jossa käsitellään tutkittavien henkilökohtaiseen elämään, kokemuksiin ja tunteisiin liittyviä seikkoja. (Lagus ym., 2016, s. 38.) Tässä tutkimuksessa keskitytään Suomi24-korpuksen viesteihin, joissa käsitellään ihmissuhdetta, eli keskustelu saattaa sisältää kirjoittajien näkökulmasta arkaluontoista, henkilökohtaista sisältöä. Suuri osa tutkimukseni aineistosta koostuukin viesteistä, joissa nimenomaan jaetaan omia kokemuksia suhteesta appivanhempiin ja avataan tunteita aiheeseen liittyen. Niinpä on ensiarvoisen tärkeää pitää huolta kirjoittajien yksityisyydensuojasta, ja siksi en julkaise tutkimuksessani yhtenkään kirjoittajan nimimerkkiä tai käytä tekstiesimerkkeinä sellaisia viestejä, joista kirjoittajan tunnistaminen olisi mahdollista.

3.1.2 Osakorpuksat Suomi24-korpukselta

Tutkimukseni aineistona toimivat anoppi- ja appi-osakorpuksat on koottu Suomi24-korpukselta Korp-konkordanssityökalulla. Korp on Kielipankin ylläpitämä, verkossa toimiva konkordanssihakuhjelma, jonka kautta voi tehdä hakuja erilaisiin tekstiaineistoihin. Suomi24-korpuksen lisäksi Korpin kautta on mahdollista tutkia esimerkiksi Ylilauta-korpusta, Agricolan teoksista koottuja korpuksia ja erilaisia puheaineistoja. (Kielipankki 2023.) Korpissa valitsemaansa tekstiaineistoon kohdistuvan haun voi tehdä sanalla, usealla sanalla, sanan osalla, sanan perusmuodolla tai sanaluokalla (Lagus ym., 2016, s. 15). Korp näyttää osumat konkordanssina (Lagus ym., 2016, s. 15–16), mikä mahdollistaa hakusanan tarkastelun kontekstissaan.

Tutkimukseni aineiston hain Suomi24-korpukselta Korpin laajennettua hakua käyttäen. Hakujen aikaväliksi asetin Suomi24-korpuksen maksimiaikavälin eli vuodet 2001–2020. Valitsin hakujen aihealueeksi *suhteet*. Tällä pystyin varmistamaan, että aineistossani keskustellaan apesta nimenomaan puolison isänä eikä applikaationa, josta myös käytetään lyhennettä *appi*. Anoppi-aineiston kokoamiseksi käytin perusmuotoista hakusanaa *anoppi*, jolloin Korp haki Suomi24-korpuksen *suhteet*-teema-alueelta kaikki viestit, joissa *anoppi*-sanaa käytetään jossain taivutusmuodossa. Osumia tällä haulla tuli yhteensä 82 126. Appi-aineiston haussa käytin niin ikään perusmuotoista

hakusanaa *appi*, minkä lisäksi tein haun myös *appi*-sanankielisellä vastineella *appiukko*. Yhteensä näillä hakusanoilla tuloksia sain 10 822 kappaletta.

Korp-haun tulokset eli anoppi- ja appi-hakujen osumat konkordanssikonteksteineen siirsin Exceliin, joka loi aineistosta lemmatisoidun version. Excelistä vein lemmatisoidun aineiston Wordiin, jossa siitä poistettiin ylimääräiset välimerkit sekä kaksoiskappaleet. Kaksoiskappaleiden eli keskenään identtisten viestien hävittäminen tehdään, jotta ne eivät vääristäisi aineistoon myöhemmin tehtäviä tilastollisia testejä. Wordissa muutin appi-aineistossa *appiukko*-sanankielisiksi *appi* helpottaakseni aineiston tilastollista testausta. Korjasin myös joitain lemmatisoinnissa tapahtuneita erehdyksiä: esimerkiksi sana *appi* oli lemmatisoitu virheellisesti muotoihin *apea* ja *appeja*, jotka korjasin muotoon *appi*. Näiden toimenpiteiden jälkeen käsiini jäi tutkimuksen lopullinen aineisto, joka koostuu anoppi-osakorpuksen noin 1,17 miljoonasta saneesta ja appi-osakorpuksen noin 107 000 saneesta.

3.2 Menetelmät

3.2.1 Korpusavusteinen kriittinen diskurssianalyysi

Korpusavusteisessa diskurssianalyysissä yhdistellään määrällistä ja laadullista lähestymistapaa, jotta päästäisiin käsiksi aineiston ei-ilmeisiin merkityksiin. Korpusavusteisessa diskurssianalyysissä määrällistä lähestymistapaa edustaa korpuslingvistiikka, jonka avulla saadaan tilastollinen yleiskatsaus suuresta keskusteluaineistosta. Laadullisen lähestymistavan puolestaan tarjoaa diskurssianalyysi, joka mahdollistaa sellaisen diskurssiosuuden tarkan ja yksityiskohtaisen tarkastelun, jonka erityisen kiinnostava luonne on noussut esiin tilastollisesta yleiskatsauksesta. (Partington, Duguid & Taylor, 2013, s. 11.) Diskurssianalyysi pohjautuu diskurssintutkimukseen, jota käsiteltiin luvussa 2.2.

Korpuslingvistiikka on menetelmä, jossa kielen muotoa ja toimintaa tutkitaan tietokonepohjaisia korpuksia hyödyntäen (Partington ym., 2013, s. 5). Korpuksat ovat yleensä valtavia, usein yli miljoonasanaisia luonnollisesti esiintyvän kielen kokoelmia (McEnery, Xiao & Tono, 2006, s. 4; Lounela & Heikkinen, 2012, s. 121). Niiden etuina pidetäänkin autenttisuutta ja edustavuutta (McEnery ym., 2006, s. 5). Autenttisuuden ja edustavuuden lisäksi myös koneluettavuus on yksi modernien korpusten keskeisimmistä ominaisuuksista (McEnery ym., 2006, s. 5–6), sillä se mahdollistaa korpusten käsittelyn tietokoneohjelmien avulla. Tietokoneohjelmien käyttö korpusten tutkimisessa on kannattavaa ensinnäkin tietokoneiden nopeuden vuoksi (McEnery ym., 2006, s. 6): monimutkaisten laskelmien tekeminen käsin valtavalle määrälle aineistoa ei olisi kannattavaa tai mielekäästä (Baker, 2006, s. 2). Korpusten automaattinen, konepohjainen käsittely on järkevää myös tietokoneiden tarkkuuden, johdonmukaisuuden

ja puolueettomuuden vuoksi. Koneilla ei ole ihmisten tavoin ennakoasenteita, jotka vaikuttaisivat tulosten luotettavuuteen negatiivisesti. (McEnery ym., 2006, s. 6.)

Korpusavusteisessa diskurssianalyysissa yhdistyvät korpuslingvistiikka ja diskurssianalyysi ovat perusluonteeltaan hyvin erilaisia menetelmiä: korpuslingvistiikka on määrällistä tutkimusta, joka perustuu mittavien korpusten hyödyntämiseen (Lounela & Heikkinen, 2012, s. 121; Partington ym., 2013, s. 5), kun taas laadullisessa diskurssianalyysissa keskitytään isojen aineistojen sijaan yleensä pienemmän aineiston yksityiskohtaiseen analyysiin (Partington ym., 2013, s. 11). Eroavaisuuksista huolimatta diskurssianalyysissa ja korpuslingvistiikassa on myös yhdistäviä piirteitä. Molemmat menetelmät ovat kiinnostuneita todellisesta kielenkäytöstä sekä kielen toisteisuudesta ja säännönmukaisuudesta (McEnery ym., 2006, s. 111; Partington ym., 2013, s. 4; Jantunen, 2018a, s. 5). Tämä yhdistää diskurssianalyysin, korpuslingvistiikan ja samalla korpusavusteisen diskurssianalyysin fraseologiseen kielikäsitteeseen.

Fraseologinen lähestymistapa näkyy korpusavusteisessa diskurssianalyysissa käytännössä niin, että analyysissa keskitytään leksikaalisiin myötäesiintymisiin (Jantunen, 2018b, s. 27), kuten kollokaatioihin, semanttiseen preferenssiin ja diskurssiprosodioihin. Korpusavusteisen diskurssianalyysin määrällisiä, korpuslingvistiikkaan pohjautuvia menetelmiä hyödynnetään näiden fraseologisten rakenteiden löytämiseksi. Havaitut fraseologiset rakenteet toimivat heijastumina aineiston diskurssista. Näitä aineistossa toistuvia ja sitä kautta diskurssien vihjeinä toimivia rakenteita käsitellään korpusavusteisen diskurssianalyysin laadullisen lähestymistavan, diskurssianalyysin, keinoin.

Tässä tutkimuksessa menetelmänä on nimenomaan korpusavusteinen *kriittinen* diskurssianalyysi. Korpusavusteinen kriittinen diskurssianalyysi ei eroa korpusavusteisesta diskurssianalyysistä analyysin alkuvaiheessa, jossa korpuksista etsitään tietokoneohjelman avulla merkitseviä myötäesiintymisiä. Kriittinen näkökulma kuitenkin nousee esille tutkimuksen laadullisessa vaiheessa, jossa analysoidaan aineistosta nousevia diskurssiprosodioita ja diskursseja. Omassa tutkimuksessani kriittisyys näkyy Mautnerin (2009, s. 124) työn tavoin tutkimuksen tavoitteissa: tarkoituksena on paljastaa ja haastaa itsestäänselvyytenä pidettyjä käsityksiä, jotka kielessä näkyvät ja toistuvat. Konkreettisesti kriittinen näkökulma on tutkimuksessani tarpeen, kun kahdesta osakorpuksesta nousevia diskursseja verrataan keskenään ja pohditaan, miten appivanhemman sukupuoli vaikuttaa diskurssien mahdollisiin eroavaisuuksiin.

3.2.2 Kollokaatioanalyysi

Korpusavusteista kriittistä diskurssianalyysia tehdään tässä tutkimuksessa kollokaatioanalyysin keinoin. Kollokaatioanalyysissa selvitetään, millaisia kollokaatteja *anoppi-* ja *appi-* sanat osakorpuksissaan saavat. Merkitsevimpiä kollokaatteja ja niiden konkordanssikonteksteja tarkastelemalla sekä kollokaattien semanttisia preferenssejä havainnoimalla pyritään myöhemmin löytämään aineiston hallitsevia diskursseja. Baker (2006, s. 114) pitää kollokaatioanalyysia hyödyllisenä menetelmänä juuri siitä

syystä, että se auttaa paljastamaan aineistosta merkittävimmät tutkimusaiheeseen liittyvät leksikaaliset rakenteet, joiden avulla päästään käsiksi diskursseihin.

Kollokaatioanalyysi on tutkimuksessani toteutettu AntConcin konkordanssiohjelman (Anthony, 2024) version 3.5.9 avulla. AntConc on vapaasti ladattava tietokoneohjelma, joka voidaan käyttää kollokaattien tutkimisen lisäksi esimerkiksi avainsanojen, klustereiden ja n-grammien etsimiseen aineistosta (Anthony, 2024). Tässä tutkimuksessa AntConciin on syötetty molemmat osakorpuukset, joista AntConc on muodostanut anoppi- ja appi-kollokaattilistat.

Kuten luvussa 2.1.1 todettiin, kollokaatteja voidaan Jantusen (2004, s. 16) mukaan arvioida toistuvuuden, ulottuvuuden sekä tilastollisen merkitsevyyden näkökulmista. Toistuvuus-kriteerin on täytyminen tutkimuksessani taattu asettamalla kollokaatin vähimmäisfrekvenssiksi luku 50. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kollokaatin täytyy esiintyä aineistossa vähintään 50 kertaa tullakseen huomioiduksi. Ulottuvuus-kriteeri pitää sisällään muun muassa tarkasteluvälin eli sen, kuinka kaukana hakusanan kollokaatit voivat hakusanasta sijaita (Jantunen, 2004, s. 18). Tarkasteluväliksi on asetettu tutkimuksessani 4:4, jolloin hakusanan ja kollokaatin välinen etäisyys on enintään neljä sanaa hakusanan molemmin puolin. Sopivasta tarkasteluvälistä ei ole yksimielisyyttä, ja tarkasteluvälin pituus vaihtelee tutkimuksittain (ks. esim. Barnbrook, 1996, s. 91; Jantunen, 2004, s. 82–84). Tarkasteluväli 4:4 kattaa keskipituisen suomenkielisen lauseen (Jantunen, 2018b, s. 29), minkä vuoksi juuri tätä tarkasteluväliä käytetään tässä tutkimuksessa.

Kollokaatin tilastollinen merkitsevyys -kriteeri täyttyy, jos myötäesiintymä esiintyy aineistossa hakusanan yhteydessä tilastollisesti merkitsevällä tavalla sen sijaan, että se toistuisi aineistossa hakusanan seurassa vain satunnaisesti. Kriteerin toteutumisen varmistamiseksi käytetään tilastollisia testejä, kuten t -, z - tai MI -testiä (*Mutual Information*). (Jantunen, 2004, s. 17–18.) Tässä tutkimuksessa on käytetty MI -testiä, jossa Barnbrookin (1996, s. 98) sanoin verrataan hakusanan ja aineiston muiden sanojen odotustenmukaista ja todettua todennäköisyyttä esiintyä lähekkäin. Odotustenmukainen todennäköisyys lasketaan sillä oletuksella, että sanojen järjestys aineistossa on täysin satunnainen. Mitä merkitsevämmin odotustenmukainen ja todettu todennäköisyys eroavat toisistaan, sitä varmemmin hakusanan esiintyminen aineistossa vaikuttaa jonkin toisen sanan esiintymiseen. (Barnbrook, 1996, s. 98–100; Baker, 2006, s. 101.) Olen valinnut käyttää juuri MI -testiä, sillä se Bakerin (2006, s. 102) mukaan korostaa funktiosanojen sijaan aineiston sisältösanoja. Funktiosanat eivät sisältösanoihin verrattuna välttämättä tarjoa runsain mitoin diskurssien kannalta kiinnostavaa tietoa aineistosta (Baker, 2006, s. 100).

Käytännössä MI -testillä mitataan kollokaatiosuhteen voimakkuutta: mitä suurempi luku testin tulokseksi tulee, sitä vahvempi kollokaatiosuhde sanojen välillä valitsee (McEnery ym., 2006, s. 56). Yleensä puhutaan vahvasta kollokaatiosta, jos MI -pistemäärä on kolme tai enemmän (Baker, 2006, s. 101). Tähän raja-arvoon nojaten tilastollisesti merkitseviä kollokaatteja on anoppi-osakorpuksessa 744 kappaletta ja

pienemmässä appi-osakorpuksessa 106 kappaletta. Jotta anoppi- ja appi-aineistojen keskinäinen vertailu olisi mielekästä, olen ottanut tarkasteluun kummastakin osakorpuksesta yhtä monta kollokaattia. Analyysiin ovat näin ollen päätyneet molempien osakorpuksen kollokaateista merkitsevimmät 106 kollokaattia. Tätä suurempi määrä kollokaatteja ei toisi merkittäviä muutoksia kollokaateista muodostuneisiin semanttisiin luokkiin tai niistä nouseviin diskursseihin. Analyysiin päätyvien kollokaattien *MI*-arvo vaihtelee anoppi-aineistossa lukujen 3.44 ja 3.97 välillä, kun taas appi-aineiston kollokaattien merkitsevyysluku vaihtelee välillä 3.00–3.94.

3.2.3 Semanttisen preferenssin analyysi ja diskurssiprosodia-analyysi

Kun kollokaattilistat on muodostettu, siirrytään aineiston laadulliseen analyysiin. Semanttisen preferenssin ja diskurssiprosodioiden analyysin kautta pyritään pääsemään kiinni aineiston diskursseihin. Lähestyn tutkimuksessani semanttista preferenssiä Lehdon (2018, s. 165–167) tavoin: jaan kollokaatit niiden aineistossa saaman merkityksen mukaan semanttisiin luokkiin. Luokittelun tavoitteena on tuoda ilmi aineiston toistuvia teemoja, joiden löytäminen on avainasemassa diskurssien paljastamisen kannalta. Erona semanttisten luokkien ja diskurssien hahmottelussa on se, että semanttisia luokkia muodostettaessa ollaan kiinnostuneita kollokaatin ensisijaisesta merkityksestä, kun taas diskursseja havainnoitaessa huomio kiinnittyy yhtä sanaa laajempaan kontekstiin, jolloin tekstistä kumpuavat sävyt ja kirjoittajan asenteet tulevat voimakkaammin esiin.

Semanttisen preferenssin analyysin lisäksi diskurssien hahmottamisessa tärkeässä osassa on diskurssiprosodia-analyysi. Diskurssiprosodia-analyysissä tutkitaan tutkittavien sanojen merkitsevimpien kollokaattien sävyjä. Kollokaattien positiivinen tai negatiivinen sävy on merkki diskurssiprosodiasta (Baker ym., 2013, s. 39). Koska diskurssiprosodiat tuovat ilmi asenteita, toimivat ne merkittävinä vihjeinä aineiston diskursseista.

4 ANALYYSI JA TULOKSET

4.1 Merkitsevimmät kollokaatit

Analyysiin on otettu anoppi- ja appi-aineiston 106 merkitsevintä kollokaattia (liitteet 1 ja 2). Anoppi-aineiston merkitsevimpien kollokaattien joukosta on poistettu kollokaatit *Û* ja *LILLE*, sillä ne eivät ole suomenkielisiä sanoja eivätkä siksi tuo analyysiin lisäarvoa. Kollokaattien tilalle analyysiin on poimittu anoppi-aineiston merkitsevimpien kollokaattien listalta sijoilta 107 ja 108 kollokaatit *NOH* ja *ESITELLÄ*.

Sekä anoppi- että appi-aineiston merkitsevimmistä kollokaateista suurin osa on sisältösanoja, erityisesti verbejä ja adjektiiveja. 106 merkitsevimmän kollokaatin joukkoon mahtuu myös jonkin verran funktiosanoja, kuten konjunktioita ja pronomineja. Funktiosanojen määrässä tai tyypissä anoppi- ja appi-aineistojen välillä ole merkittävää eroa. Sisältösanojen, etenkin adjektiivien, suhteen aineistot kuitenkin poikkeavat toisistaan: anoppi-aineiston kollokaateista 20 on adjektiiveja, kun taas appi-aineiston kollokaateissa adjektiiveja on yhteensä 9. Anoppi-aineisto pitää sisällään siis appi-aineistoon verrattuna enemmän tutkittavan sanan, anopin, kuvailua.

Suurin ero aineistojen kollokaattien välillä on affektisiksi määriteltävien kollokaattien määrässä ja sävyssä. Affektisilla ilmauksilla tarkoitetaan kielenaineksia, joilla ilmaistaan kirjoittajan suhtautumista ja asennoitumista (VISK § 1707). Affektiset ilmaukset voivat olla esimerkiksi interjektioita, haukkumasanoja tai voimasanoja (VISK § 1707, 1725) – affektisia ilmauksia löytyy siis aineistosta sekä sisältö- että funktiosanoista. Affektisia kollokaatteja ovat esimerkiksi anoppi-aineiston kollokaatit *HIRVIÖ*, *RIESA*, *KAUHEA*, *JUST* ja *NARSISTI* sekä appi-aineiston kollokaatit *MUKAVA* ja *IHANA*. Affektisiksi luokiteltavia kollokaatteja on anoppi-aineistossa huomattavasti enemmän kuin appi-aineistossa, mikä kertoo siitä, että anoppeihin liittyvä keskustelu on appeja koskevaa keskustelua tunteikkaampaa ja tuo enemmän esiin kirjoittajan

asennoitumista. Myös sävyiltään anoppi- ja appi-aineistojen affektiset kollokaatit eroavat toisistaan: ne ovat anoppi-aineistossa huomattavasti kielteisempiä kuin appi-aineistossa.

Aineistojen eroa valottaa edelleen taulukko 1, jossa esitellään molempien aineistojen merkitsevimpiä kollokaatteja. Kollokaateista esitellään merkitsevimmät kymmenen kollokaattia, sillä molempien aineistojen 106 merkitsevimmän kollokaatin yksityiskohtainen käsittely olisi mahdotonta, ja toisaalta jo kymmenen merkitsevimmän kollokaatin esittely luo todenmukaisen kuvan siitä, millaisia kollokaatteja aineistoista löytyy.

TAULUKKO 1 Anoppi- ja appi-aineiston 10 merkitsevintä kollokaattia merkitsevyysarvoineen ja frekvensseineen.

anoppi		appi	
loistava	3.974 / 52	kuolla	3.938 / 171
tuleva	3.939 / 637	anoppi	3.830 / 3927
appi	3.934 / 3163	samanlainen	3.813 / 59
inhota	3.923 / 141	tuleva	3.776 / 98
puolelta	3.921 / 54	luona	3.775 / 88
vittumainen	3.904 / 61	käytös	3.742 / 79
vihata	3.881 / 286	käyttö	3.667 / 55
painostaa	3.871 / 54	vävy	3.630 / 134
edesmennyt	3.868 / 66	vai	3.608 / 96
jospa	3.836 / 70	keskustella	3.563 / 69

Anoppi-aineiston kymmenen merkitsevimmän kollokaatin joukossa on yhteensä 6 affektista kollokaattia: LOISTAVA, INHOTA, VITTUMAINEN, VIHATA, PAINOSTAA ja JOSPA. Verbeillä INHOTA ja VIHATA keskustelufoorumien kirjoittajat luonnehtivat tunteitaan anoppiaan kohtaan (esimerkki 1), ja adjektiiveja LOISTAVA ja VITTUMAINEN sekä verbiä PAINOSTAA käytetään aineistossa anopin ja tämän käytöksen kuvailussa (esimerkit 2, 3 ja 4). Partikkeli JOSPA määritellään affektiseksi, kun sitä käytetään toivomuksissa tai päivittelyissä (VISK § 1719), kuten esimerkissä 5.

- 1) **Vihaan** *anoppiani*.
- 2) Minulla oli nuoruudessani aivan **loistava** *anoppi*, tulimme äärettömän hyvin toimeen.
- 3) Osanottoni sinulle **vittumaisesta** *anopista*.
- 4) *Anoppi* alkoi vuoden jälkeen **painostamaan**, että koska niitä lapsia ja sitten kun teillä on jne.
- 5) **Jospa** oma *anoppinikin* heräisi, kun lukisi näitä juttuja täältä.

Appi-aineiston kymmenen merkitsevimmän kollokaatin lista ei sisällä yhtään affektista kollokaattia. Sen sijaan listalla on anoppi-aineiston kollokaatteihin verrattuna huomattavasti neutraalimpia kollokaatteja, kuten SAMANLAINEN, KÄYTÖS ja

KESKUSTELLA. Appi-aineiston kymmenen merkitsevintä kollokaattia liittyvät suurimalta osin keskusteluun sukulaisuudesta (esimerkki 6), vuorovaikutuksesta (esimerkki 7) ja apen käyttäytymisestä (esimerkki 8).

- 6) Kyllä siinä sitten on *appea*, **vävyä** ja miniää kerrakseen.
- 7) *Appi* on samalla alalla kuin minä, joten työasioista tulee kyllä **keskusteltua** paljonkin.
- 8) *Apen käytöstä* en tosin sanoisi viimeisen päälle sivistyneeksi.

Jo kymmenen merkitsevimmän kollokaatin tarkastelu antaa vihiä siitä, miten anopista ja apesta aineistoissa keskustellaan. Diskurssien jäljille kuitenkin päästään tarkastelemalla kollokaateista muodostettuja semanttisia luokkia ja tutkittavien sanojen diskurssiprosodioita, jolloin päästään syvemmin käsiksi aineistojen sävyihin ja merkityksiin.

4.2 Semanttiset luokat

Anoppi- ja appi-aineiston 106 merkitsevintä kollokaattia on luokiteltu semanttisiin luokkiin niiden aineistossa saaman merkityksen perusteella. Kollokaattien merkitysten ymmärtämiseksi kollokaatteja on tarkasteltu konteksteissaan. Kontekstin huomiotta jättäminen voi johtaa vääriin tulkintoihin, sillä sanaa voidaan aineistossa käyttää eri merkityksessä kuin ensi silmäykseltä olettaisi. Esimerkiksi kollokaatin HERNE sisältämien viestien tarkastelu paljasti, että kollokaattia käytetään aineistossa enimmäkseen idiomissa *vetää herne nenään* eli loukkaantua. Jotkut kollokaatit esiintyvät aineistossa useassa eri merkityksessä, jolloin kollokaatti on sijoitettu semanttiseen luokkaan sen mukaan, missä merkityksessä sanaa useimmiten aineistossa käytetään. Esimerkiksi kollokaatti POIS esiintyy muun muassa ilmauksissa *nukkua pois* ja *muuttaa pois*. Kollokaatti on luokiteltu semanttiseen luokkaan *kuolema*, sillä sana esiintyy aineistossa kuoleman eufemismissa *nukkua pois* useammin kuin muissa ilmauksissa.

Semanttisia luokkia muodostui yhteensä kymmenen: *kanssakäyminen* (31/30), *piirteet ja ominaisuudet* (20/7), *ihmiset ja sukulaissuhde* (10/13), *toiminta* (6/11), *suhtautuminen* (10/3), *vertailu ja rinnastus* (9/10), *aika ja etäisyys* (6/6), *verkkokeskustelu* (3/9), *määrä ja intensiteetti* (3/7) sekä *kuolema* (4/3). Suluissa oleva luku kertoo semanttisen luokan sisältämien kollokaattien lukumäärän ensin anoppi- ja sitten appi-aineistossa. Edellä lueteltujen semanttisten luokkien lisäksi anoppi-aineiston kollokaateista 4 ja appi-aineiston kollokaateista 7 on luokiteltu ryhmään *muut*. Kollokaattien prosentuaalista jakautumista semanttisiin luokkiin esitellään taulukossa 2.

TAULUKKO 2 Kollokaattien prosentuaalinen jakautuminen semanttisiin luokkiin.

Semanttinen luokka	Anoppi-aineiston kollokaattien osuus prosentteina	Appi-aineiston kollokaattien osuus prosentteina
Kanssakäyminen	29 %	28 %
Piirteet ja ominaisuudet	19 %	7 %
Ihmiset ja sukulaissuhde	9 %	12 %
Toiminta	5 %	10 %
Suhtautuminen	9 %	3 %
Vertailu ja rinnastus	8 %	9 %
Aika ja etäisyys	6 %	6 %
Verkkokeskustelu	3 %	8 %
Määrä ja intensiteetti	3 %	7 %
Kuolema	4 %	3 %
Muut	4 %	7 %

Käyn seuraavaksi läpi semanttiset luokat pääpiirteittäin. Esittelen ne luokat yhdessä, joissa käsitellään samoja teemoja tai jotka muulla tavoin liittyvät semanttisesti toisiinsa. Aloitan luokista suurimmasta, semanttisesta luokasta *kanssakäyminen* (taulukko 3).

TAULUKKO 3 Semanttinen luokka *kanssakäyminen* alaluokkineen.

anoppi	kanssakäyminen	appi
kytätä, kohdata, syyttää, sotkea, kiusata, omistaa, tunkea, sekaantua, tapella; vitsi, toimi	KÄYTTÄYTYMINEN	puuttua, jättää, auttaa, tulla; käytös, käyttö, toimi
parjata, toivottaa, moittia, haukkua, valittaa	VERBAALINEN VUOROVAIKUTUS	keskustella, kertoa, haukkua, kysyä, pyytää, sanoa, puhua; puhe
soitella, soittaa; avain, seura; luo, kanssa, luona	YHTEYDENPITO JA AJANVIETTO	soittaa, kutsua, tavata, asua, jäädä, ottaa, käydä, nähdä; kylä; luona, kanssa, mukaan
painostaa, alistua; kuri, valta, reviiiri	VALLANKÄYTTÖ	-
panna, lainata; joululahja	MUUT	antaa, viedä; väli

Semanttinen luokka *kanssakäyminen* pitää sisällään ihmisten välistä vuorovaikutusta kuvaavia kollokaatteja. Luokka jakautuu viiteen alaluokkaan. Alaluokkien *käyttäytyminen* ja *verbaalinen vuorovaikutus* anoppi-aineiston kollokaatit maalaavat anopin ja kirjoittajan välisestä kanssakäymisestä takkuilevaa kuvaa: kanssakäyminen sisältää kollokaattien perusteella muun muassa epäasiallista käytöstä (SYYTÄÄ, KIOUSATA), konflikteja (TAPELLA) ja epätoivottua toisen asioihin puuttumista (KYTÄTÄ, TUNKEA, SEKAANTUA). Alaluokan *käyttäytyminen* verbiä SOTKEA käytetään aineistossa merkityksessä 'sekoittaa' ja verbiä OMISTAA merkityksessä 'omia' (esimerkit 9 ja 10).

Kollokaatti VITSI taas viittaa anoppeja halventaviin anoppivitseihin, joiden kerrotaan kuvaavan anopin huonoa käytöstä (esimerkki 11). Anoppivitsejä viljellään Suomi24-keskustelufoorumilla niin paljon, että niille on tehty *vitsit*-aihealueeseen oma alata-sonsa. Tyypillisesti anoppivitseissä anoppi esitetään muita alentavana, ilkeänä ja muiden asioihin sekaantuvana sukulaisena (Greif & Woolley, 2021, s. 12).

9) Miten voin kestää *anoppia* hän **sotkee** meidän perhe-elämää koko ajan.

10) Olen nähnyt myös sellaisen tapauksen, että *anoppi omii* itselleen oman poikansa lapsen --.

11) Minun on ollut vaikea käsittää, että *anoppi* voi oikeasti käyttäytyä siten kuin *anopit vitseissä* ja kertomuksissa käyttäytyvät.

Apen käyttäytymistä sekä apen ja kirjoittajan välistä verbaalista vuorovaikutusta kuvaillaan anoppiin verrattuna melko poikkeavalla tavalla: esimerkiksi kollokaatit AUTTAA, KESKUSTELLA ja PYYTÄÄ luovat kanssakäymisestä sopuisaa ja sujuvaa kuvaa. Ongelmatonta ei kuitenkaan liene apen ja kirjoittajankaan välinen kanssakäyminen: verbeillä PUUTTUA ja HAUKKUA kuvataan apen ikävää käytöstä. PUUTTUA-verbillä tarkoitetaan toisen asioihin sekaantumista, eli sitä käytetään aineistossa samassa merkityksessä kuin anoppi-aineiston kollokaattia SEKAANTUA. Appi-aineiston kollokaatti KÄYTTÖ on peräisin substantiivin *käytös* virheellisestä lemmatisoinnista. Appi-aineiston kollokaattia TULLA sekä molemmista aineistosta löytyvää kollokaattia TOIMI käytetään aineistoissa idiomissa *tulla toimeen*.

Yhteydenpito ja ajanvietto -alaluokka sisältää nimensä mukaisesti kollokaatteja, jotka liittyvät yhteydenpitoon sekä ajanviettoon, kuten kyläilyyn. Anoppi- ja appi-aineiston kollokaatit ovat alaluokassa keskenään samankaltaisia. Verbit SOITTELLA ja SOITTAA viittaavat puhelimen välityksellä tapahtuvaan yhteydenpitoon, ja postpositiot LUO, KANSSA ja LUONA, verbit TAVATA ja NÄHDÄ sekä substantiivit SEURA ja KYLÄ liittyvät ajanviettoon. Ajanviettoon liittyvät myös substantiivi AVAIN (esimerkki 12) ja postpositio MUKAAN, joka esiintyy aineistossa ilmauksessa *ottaa mukaan* (esimerkki 13).

12) Meillä mies haki äitinsä kylään, *anoppi* kun ei huolinut **avainta**, vaikka tarjottiin.

13) Ottivat *appiukon* kans jopa ulkomaille ex-miniän **mukaan** eikä suinkaan meitä!

Myös verbit KÄYDÄ, JÄÄDÄ ja OTTAA on sijoitettu yhteydenpidon alaluokkaan. Verbiä KÄYDÄ käytetään suomen kielessä esimerkiksi 'jhk (paikkaan) menemisestä ja sieltä poistumisesta' (KS s.v. *käydä*), ja se esiintyykin aineistossa useimmiten ilmauksessa *käydä kylässä*. Verbin JÄÄDÄ merkityksiä ovat Kielitoimiston sanakirjan (KS s.v. *jäädä*) mukaan esimerkiksi 'pysyä jossakin' ja 'olla lähtemättä'. Aineistossa verbiä käytetään muun muassa ilmauksissa *jäädä kylään*, *jäädä kahdestaan* tai *jäädä pois* viitaten tapaamisen peruuntumiseen. OTTAA-kollokaattia käytetään JÄÄDÄ-kollokaatin tapaan useissa eri ilmauksissa, joista suosituimpia ovat *ottaa yhteys* tai *ottaa etäisyyttä*.

Toisin kuin *yhteydenpito*-alaluokassa, *vallankäyttö*-alaluokassa aineistot eroavat toisistaan: kun vallankäyttöön liittyviä kollokaatteja on anoppi-aineistossa 5, ei saman teeman kollokaatteja löydy appi-aineistosta ainuttakaan. Vallankäyttö on siis kollokaattien perusteella olennaisempi osa kirjoittajan suhdetta anoppiin kuin tämän suhdetta appeen. Vallan käyttämisestä kertovat alaluokan kollokaatit PAINOSTAA ja KURI, joilla kuvataan anopin epäreilua käytöstä (esimerkit 14 ja 15). Kirjoittajan joutumista vallan alle kuvaa puolestaan kollokaatti ALISTUA. Kollokaatti REVIIRI yhdistyy keskusteluihin, joissa ruoditaan anopin taipumusta tunkeutua muiden reviiireille (esimerkki 16). Kollokaatti on sijoitettu vallankäytön alaluokkaan, sillä aineistossa reviiirillä viitataan ihmisen henkilökohtaiseen tilaan, jolle työntyminen käsitetään rajojen ylittämiseksi ja näin vallankäytöksi.

14) *Anoppi painostaa* aborttiin.

15) Kun *anoppi* ei pystynyt omaa pettävää miestänsä saamaan **kuriin**, - - yrittää hän nyt pomotella väärässä paikassa, toisen kodissa.

16) Kyllä todella kuulostaa siltä että *anoppi* on tunkeutunut liikaa sinun **reviirillesi**.

Muita kanssakäymiseen liittyviä kollokaatteja ovat anoppi-aineiston verbit PANNA ja LAINATA sekä appi-aineiston verbit ANTAA ja VIEDÄ ja substantiivi VÄLI. Verbiä PANNA käytetään aineistossa jonkin verran ilmauksessa *panna välit poikki*, mutta suurimmaksi osaksi PANNA-verbillä viitataan seksin harrastamiseen anopin kanssa. Kandidaatintutkielmassani (Laivamaa, 2022) anoppien seksuaalisointi nousi aineistosta voimakkaasti esiin: lähes jokaista *anoppi*-sanon kollokaattia käytettiin aineistossa sävyllään seksuaalisissa viesteissä. Anoppien seksuaalisointi ei kuitenkaan korostu tässä tutkimuksessa yhtä voimakkaasti, sillä tutkimukseni aineisto on kerätty Suomi24-aineiston *suhteet*-teema-alueelta. Kandidaatintutkielmassani aineisto kerättiin koko Suomi24-aineistosta, jolloin aineistoon kuului myös esimerkiksi *seksi*-aiheen keskustelut, joissa anoppi on vahvasti edustettuna.

Verbejä LAINATA, ANTAA ja VIEDÄ käytetään aineistossa useassa eri merkityksessä, joista kuitenkin suurin osa liittyy kanssakäymiseen, tarkemmin tavaroiden ja palvelusten antamiseen ja vastaanottamiseen. LAINATA-verbistä käytetään, kun puhutaan appivanhemmalta lainaamisesta (esimerkki 17), ja ANTAA-verbistä viittaa esimerkiksi keskusteluihin appivanhempien antamista hyödykkeistä, kuten lahjoista (esimerkki 18). VIEDÄ-verbillä on suomen kielessä monta merkitystä: sitä käytetään muun muassa merkityksissä 'kuljettaa' ja 'toimittaa' (KS s.v. *viedä*). Aineistossa se esiintyy enimmäkseen jälkimmäisessä merkityksessä: esimerkissä 19 kirjoittaja vie tuliaisia appivanhemmilleen. Substantiivi VÄLI liittyy keskusteluun, jossa voidaan keskustelijan ja apen välisen ihmissuhteen tilaa. Esimerkissä 20 kirjoittaja tiedustelee, millaiset *välit* toisella kirjoittajalla appeensa on.

- 17) *Anoppi* on joskus **lainannut** meille omaa autoansa.
- 18) *Appi antaa* aina pullon miehelleni lahjaksi, ei huomioi minua edes suklaarasialla.
- 19) **Vein** *anopille* ruusuja puskan ja *apille* pullon whiskyä.
- 20) Entä *appesi*, oliko huonot **välit**.

Semanttisiin luokkiin *piirteet ja ominaisuudet* sekä *suhtautuminen* (taulukko 4) kuuluu kollokaatteja, joilla ilmaistaan kirjoittajan käsityksiä appivanhemmista ja asennoitumista appivanhempia kohtaan. Suurin osa semanttisen luokan *piirteet ja ominaisuudet* kollokaateista on adjektiivieja, ja niistä lähes jokainen on luokiteltavissa asenneadjektiiviksi. Asenneadjektiivilla puhuja ilmaisee subjektiivista asennettaan sanottuun (VISK § 584). Anoppi-aineiston kollokaateista asenneadjektiivieja ovat esimerkiksi LOISTAVA, VITTUMAINEN, MAHTAVA ja RASITTAVA, ja appi-aineiston kollokaateista asenneadjektiivieksi lasketaan muun muassa kollokaatit MUKAVA, IHANA, HYVÄ ja PAHA. Asenneadjektiivien lisäksi luokkaan *piirteet ja ominaisuudet* kuuluvat appi-aineistossa adjektiivit VANHA ja UUSI, joista ensimmäiseksi mainitulla viitataan apen ikään ja toiseksi mainitulla ihmissuhteen, tässä tapauksessa apen ja vävyn tai apen ja miniän suhteen tuoreuteen: kirjoittajat keskustelevat *uudesta apesta*.

TAULUKKO 4 Semanttiset luokat *piirteet ja ominaisuudet* sekä *suhtautuminen*.

anoppi		appi
loistava, vittumainen, mahtava, rasittava, hullu, ihana, ilkeä, kamala, mukava, inhottava, hankala, kauhea, mustasukkainen, kateellinen; unelma, hirviö, riesa, kauhu, narsisti, persoona	piirteet ja ominaisuudet	mukava, ihana, vanha, uusi, hyvä, paha; ongelma
inhota, vihata, ärsyttää, reagoida, suhtautua, sietää; kateus, kiitos, ilkeys, herne	suhtautuminen	tarkoittaa, hyväksyä, ymmärtää

Semanttinen luokka *piirteet ja ominaisuudet* sisältää adjektiivien lisäksi anoppi-aineiston substantiivit PERSOONA, UNELMA, HIRVIÖ, RIESA, KAUHU ja NARSISTI sekä appi-aineiston substantiivin ONGELMA. Kaikkia näitä substantiiveja käytetään aineistoissa adjektiivinomaisesti, eli niillä pyritään kuvaamaan, millainen appivanhempi on. Kollokaateilla HIRVIÖ ja KAUHU korostetaan anopin jopa epäinhimillisen huonoa käytöstä, ja kollokaatilla RIESA viitataan anopin aiheuttamaan harmiin. Kollokaatin UNELMA avulla kuvataan kaikkia toiveita täyttävää anoppia (esimerkki 21), substantiivilla ONGELMA hankalaa appea (esimerkki 22) ja substantiivilla NARSISTI itsekeskeistä ja hallitsevaa anoppia (esimerkki 23).

21) Mulla taitaa olla erittäin harvinainen tilanne siinä mielessä että sekä *appiukko* että *anoppi* ovat **unelmia!!!** :)

22) Itselläni **ongelmana** on arvosteleva *appiukko*.

23) Oma *anoppi* on **narsisti** – hän haluaa jatkuvaa ihailua ja kehua, haukkuu muita ja arvostelee, tekee kaikenlaisia temppuja, jotta saa kostettua, jos häntä ei palvota, on häikäilemätön, valehtelee, - - ja suuttuu silmittömästi pikkuasioista.

Huomionarvoista on se, että sanalla *narsisti* ei tässä kontekstissa tarkoiteta narsistisesta persoonallisuushäiriöstä kärsivää ihmistä, vaan sillä kuvataan huonosti käyttäytyvää anoppia.

Semanttisen luokan *suhtautuminen* kollokaatit ovat anoppi- ja appi-aineistossa hyvin erisävyisiä. Suhtautumista anoppiin – tai anopin raportoitua suhtautumista kirjoittajaan – kuvataan aineistoissa esimerkiksi verbein INHOTA, VIHATA, ÄRSYTTÄÄ ja SIETÄÄ, kun appi-aineistossa vastaavassa yhteydessä käytetään verbejä HYVÄKSYÄ ja YMMÄRTÄÄ. Anoppi-aineiston verbiä REAGOIDA käytetään, kun keskustellaan anopin reaktioista (esimerkki 24) ja substantiivina KIITOS, kun kirjoittaja kokee anopin kiittämättömäksi ja kopeaksi (esimerkki 25). Appi-aineiston verbi TARKOITTAÄ liittyy keskusteluun siitä, onko appivanhemman tarkoitusperä hyvä vai paha (esimerkki 26).

24) Oma *anoppini ei reagoi* mihinkään millään tavalla, korkeintaan sanomalla "jaa".

25) Kolmeenkymmeneen vuoteen mahtuu paljon, ei juuri **kiitosta** tai kehuja *anopin* puolelta, vaikka olisin tehnyt mitä.

26) Suo siellä ja vetelä täällä, mekin *anopit* ja *apet* olemme vain ihmisiä, **emme** aina **tarkoita** pahaa ja kiusantekemistä.

Semanttisissa luokassa *piirteet ja ominaisuudet* ja *suhtautuminen* anoppi-aineiston kollokaatteja on selvästi enemmän kuin appi-aineiston kollokaatteja. Tästä voidaan päätellä, että anopeista keskusteltaessa nousevat voimakkaasti esiin anopin piirteet ja kirjoittajan suhtautuminen anoppiin. Samankaltaista arvottavaa ja arvostelevaa keskustelua ei apesta juuri käydä. Aineistojen eroavaisuus painottuu edelleen, kun tarkastellaan semanttista luokkaa *toiminta*, jossa appivanhemman toimintaa kuvaavia kollokaatteja on appi-aineistossa yli kaksinkertainen määrä anoppi-aineistoon verrattuna (taulukko 5). Semanttisen luokan *toiminta* kollokaatit liittyvät kognitiiviseen eli tiedonkäsittelyyn liittyvään toimintaan tai konkreettisempaan tekemiseen, eikä niissä ole samanlaista affektista sävyä kuin semanttisten luokkien *piirteet ja ominaisuudet* ja *suhtautuminen* kollokaateissa. Apesta keskusteltaessa keskitytään siis apen toiminnan ja konkreettisten tapahtumien kuvaukseen, kun taas anopista keskusteltaessa kirjoittajat arvioivat anopin toiminnan taustatekijöitä ja seurauksia sekä sitä, millaisen kuvan se anopista luo ja miten kirjoittaja sen perusteella anoppiin suhtautuu.

TAULUKKO 5 Semanttinen luokka *toiminta* alaluokkineen.

anoppi	toiminta	appi
vaivata, muistuttaa, unohtaa; oppi	KOGNITIIVINEN TOIMINTA	muistaa, ajatella, kuulla, olla; mieli
esitellä; toiminta	TEKEMINEN	katsoa, ostaa, lukea, yrittää, alkaa; tekeminen

Semanttisen luokan *toiminta* kognitiivisen toiminnan alaluokka sisältää muun muassa havainnointiin (KUULLA), muistamiseen (UNOHTAA, MUISTAA), ajatteluun (AJATELLA) ja oppimiseen (OPPI) liittyviä kollokaatteja. Anoppi-aineiston verbiä MUISTUTTAA käytetään aineistossa esimerkin 27 mukaisesti merkityksessä 'olla jnk kaltainen' (KS s.v. *muistuttaa*). Verbiä VAIVATA käytetään suomen kielessä merkityksessä 'häiritä' (KS s.v. *vaivata*). Tässä merkityksessä kollokaatti esiintyy aineistossakin (esimerkki 28).

27) Ja kun vaimo alkaa **muistuttaa** *anoppia*, liitto alkaa olla pelattu.

28) *Anoppini* ja *appiukkoni* ovat todella mukavia, mutta en vain tule juttuun heidän kanssaan ja tämä **vaivaa** minua...

Tekemisen alaluokassa on anoppi-aineistosta vain kaksi kollokaattia: ESITELLÄ ja TOIMINTA. Verbiä ESITELLÄ käytetään merkityksessä 'tutustuttaa toisiinsa' (KS s.v. *esitellä*). Appi-aineistossa tekemistä kuvaavia kollokaatteja on useita. Kollokaattien ja niiden kontekstien perustella muodostuu kuva apesta, jolla on tapana *lukea* esimerkiksi lehtiä sekä *ostaa* muun muassa lahjoja. YRITTÄÄ-verbillä kuvataan apen pyrkimyksiä (esimerkki 29). ALKAA-verbiä käytetään aineistossa esimerkin 30 mukaisesti infinitiivimuotoisen verbin kanssa, jolloin sillä kuvataan toimeen ryhtymistä.

29) Lisäksi tuleva *appiukko* jatkuvasti **yrittää** saada puolisoni lopettamaan kalliin minulle rakkaan ainoan harrastukseni.

30) Kun ilmoitimme naimisiinmenostamme, *appeni* **alkoi** jankuttaa avioehtoa.

Semanttinen luokka *ihmiset ja sukulaissuhde* jakautuu kahteen alaluokkaan. Alaluokkaan *ihmiset* kuuluu sukulaisia kuvaavia substantiiveja (APPI, APPIUKKO, MUMMU, ANOPPI, VÄVY, UKKO, ISÄ, MINIÄ, MINI) sekä ihmisiin viittaavia pronomineja (ITSEKKIN, MÄ, SINÄ, TUO). *Sukulaissuhde*-alaluokka sisältää puolestaan ihmissuhteeseen (SUHTEEN, SUHDE) ja sen alkamiseen ja päättymiseen (EX, KOKELAS, TULEVA, NYKYINEN, ENTINEN, ERO, TULEVA) liittyviä substantiiveja ja adjektiiveja. Niin ikään semanttisen luokan *kuolema* kollokaatit liittyvät ihmissuhteen, mutta ennen kaikkea elämän, päättymiseen. Semanttisten luokkien kollokaatteja esitellään taulukoissa 6 ja 7.

TAULUKKO 6 Semanttinen luokka *ihmiset ja sukulaissuhde* alaluokkineen.

anoppi	ihmiset ja sukulaissuhde	appi
appi, appiukko, mummu; itsekin	IHMISET	anoppi, vävy, ukko, isä, miniä, mini, mä, sinä, tuo
ex, kokelas; tuleva, nykyinen, entinen; suhteen	SUKULAISSUHDE	ero, suhde; tuleva, ex

TAULUKKO 7 Semanttinen luokka *kuolema*.

anoppi		appi
kuolla; hauta, kuolema; edesmennyt	kuolema	kuolla, elää; pois

Anoppi-sanan yhteydessä keskustellaan Suomi24-keskustelufoorumilla apeista ja isoäideistä. MUMMU-kollokaatin merkitsevyyttä selittää se, että anoppi on usein myös isoäiti kirjoittajan lapsille. Samantapaisesti appi-aineiston kollokaatti ISÄ selittyy sillä, että appi on kirjoittajan puolisolle isä. Anoppi- ja appi-aineistojen *ihmiset*-alaluokan kollokaatteja vertaillaessa merkillepantavaa on se, että kollokaatti MINIÄ nousee appi-aineistossa esille, mutta jää anoppi-aineiston ulkopuolelle, sillä se sijaitsee kollokaattilistalla vasta sijalla 178. MINIÄ on appi-aineiston 89. merkitsevin kollokaatti, mutta se olisi kollokaattilistalla todennäköisesti korkeammalla, jos sanaa *miniä* ei olisi lemmatisoitu virheellisesti muodon *miniä* lisäksi muotoon *mini*. Anoppisuhtetta käsittelevissä tutkimuksissa on perinteisesti noussut esiin juuri anopin ja miniän välinen kompleksinen ihmissuhde (Rittenour & Soliz, 2009, s. 2), ja siksi on melko yllättävää, ettei MINIÄ löydy anoppi-aineiston merkitsevimpien kollokaattien joukosta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei käsillä olevan tutkimuksen anoppi-aineistossa anopin ja miniän välistä vertailua tehdä: vertailu paljastuu muiden kollokaattien, esimerkiksi semanttisen luokan *vertailu ja rinnastus* sanojen kautta.

Ihmiset ja sukulaissuhde -semanttisen luokan *sukulaissuhde*-alaluokan kollokaatteja sisältävissä viesteissä kirjoittajat kertovat suhteestaan anoppiin (esimerkki 31) ja appeen (esimerkki 32). Anoppi-aineiston kollokaatti SUHTEEN on virheellisesti lemmatisoitu: aineistossa se esiintyy useammin genetiivimuotoisena *suhde*-substantiivina kuin postpositiona, kuten esimerkistä 31 käy ilmi.

31) Mulla ollu *anopin* kanssa ongelmia koko **suhteen** ajan enkä voi sietää häntä!

32) **Suhde** anoppiin ja *appeen* on hyvä, mutta muodostunut tällaiseksi vasta pitkän ajan kuлуessa.

Tulevaisuudessa mahdollisesti syntyvään ihmissuhteeseen viitataan aineistossa substantiivilla KOKELAS ja adjektiivilla TULEVA (esimerkit 33 ja 34).

33) Mun mielestä anoppikokelaiden tapaaminen on ollu kivaa, *anoppia* ei oo vielä ollu, mutta **kokelaita** :)

34) Nyt kolmannella kerralla vähän pelkäsin **tulevan** *anoppini* tapaamista.

Sen sijaan jo päättyneistä ihmissuhteista keskustellaan kollokaattien EX ja ENTINEN sekä semanttisen luokkaan *kuolema* kollokaatin EDESMENNYT yhteydessä. Adjektiivin EDESMENNYT tavoin luokan *kuolema* kollokaatit liittyvät elämän päättymiseen: esimerkiksi 35 kirjoittaja harmittelee sitä, etteivät lapsi ja appi ehtineet tavata ennen apen kuolemaa. Myös verbiä ELÄÄ käytetään keskusteluissa, jotka liittyvät kuolemaan (esimerkki 36).

35) Meillä kävi niin kurjasti, että *appiukko* **kuoli** ennen kuopuksen syntymää, ja hautajaiset olivat pari viikkoa ennen laskettua aikaa.

36) Hän **elää** vielä, mutta *appiukko* kuoli jo monta vuotta sitten.

TAULUKKO 8 Semanttiset luokat *vertailu ja rinnastus, aika ja etäisyys* sekä *määrä ja intensiteetti*.

anoppi		appi
puolelta, taho; entä, kans; sekä, vai; kaltainen, samanlainen, tuollainen	vertailu ja rinnastus	vai, tai, sekä, ja, kuin, kuten; syy; myös; sama; samanlainen
kilometri, tulevaisuus; lopullisesti, kaukana, viimeksi, just	aika ja etäisyys	v; taas, usein, vielä, jo, sitten
maailma; suuresti; harva	määrä ja intensiteetti	kerta; aivan, ihan, näin, vähän; ainakin, vain

Semanttisissa luokissa *vertailu ja rinnastus, aika ja etäisyys* sekä *määrä ja intensiteetti* (taulukko 8) on kollokaatteja lukuisista eri sanaluokista. Näissä semanttisissa luokissa on muihin luokkiin verrattuna huomattavasti enemmän funktiosanoja. Vaikka funktiosanat eivät esimerkiksi Bakerin (2006, s. 100) mukaan lähtökohtaisesti tarjoa paljoa diskurssien kannalta kiinnostavaa tietoa, kertovat ne silti aina aineistosta ja ovat siksi tärkeitä tarkastelun kohteita. Esimerkiksi semanttisen luokan *vertailu ja rinnastus* kollokaatit tuovat esille aineistossa vallitsevan vertailuasetelman, josta jo edellä mainittiin.

Semanttinen luokka *vertailu ja rinnastus* pitää sisällään lukuisia konjunktioita, kuten rinnastuskonjunktiot SEKÄ, JA, TAI ja VAI sekä vertailukonjunktiot KUIN ja KUTEN. Vertailukonjunktioita KUIN edeltää usein vertailusana (VISK § 1172), joita ovat semanttisen luokan *vertailu ja rinnastus* kollokaatit KALTAINEN, SAMANLAINEN, TUOLLAINEN ja SAMA (esimerkki 37). Konjunktoiden ja vertailusanojen avulla kirjoittajat vertailevat ja rinnastavat appivanhempia toisiin henkilöihin (esimerkit 37–39). Anoppi-

aineistossa erityisen tyypillistä on anopin ja miniän keskinäinen vertailu, joka kuvastuu esimerkissä 39.

37) Jos saisin **samanlaisen anoppini kuin** mummoni oli, olisin todella iloinen.

38) Kysy vaimoltasi suoraan, kuka talossa on isäntä, sinä **vai appesi**.

39) Monesta viestistä tulee tunne, että varmaan molemmat ruokkivat ongelmaa, **sekä** minä että **anoppi**, niin metsä vastaa kuin huudetaan.

Vertailu ja rinnastus -luokan kollokaatteja käytetään viesteissä, joissa pohditaan, kuka on toiminut väärin. Kirjoittajat esimerkiksi kertovat, kenen *puolelta* tai *taholta* harmia on aiheutettu. Samoin kollokaatti **SY** liittyy keskusteluun siitä, kuka on tilanteeseen syyllinen. Fokuspartikkeleilla **KANS** ja **MYÖS** puolestaan viitataan siihen, että syyllisiä on useita. Inklusiiviset fokuspartikkelit, joihin **KANS** ja **MYÖS** lukeutuvat, pitävät sisällään ajatuksen siitä, että fokusoitavan asian lisäksi on muitakin vaihtoehtoja (**VISK** § 839). Esimerkissä 40 kirjoittaja toteaa *myös*-partikkelia käyttäen, että *poikakaveri* on apen lisäksi painostuksen takana, eikä appi siis ole ainoa syyppää. Samaan tapaan partikkelia *entä* käytetään tilanteessa, jossa syyllisenä ei pidetä vain yhtä henkilöä (esimerkki 41).

40) *Appiukko "painostaa" lasten tekoon ja poikakaveri myös*.

41) **Entä** *anopin* aviomies, pojan isä, mikä rooli hänellä tässä on vai onko häntä enää olemassakaan?

Semanttisessa luokassa *aika ja etäisyys* on muun muassa aikaan, jatkuvuuteen ja välimatkaan liittyviä kollokaatteja. Suurin osa luokan kollokaateista on ajan adverbeja. Ajan adverbeilla ilmaistaan ajankohtaa, toistuvuutta ja kestoa (**VISK** § 649). Ajankohdan ilmaisemiseen liittyvät anoppi-aineiston kollokaatit **VIIMEKSI** ja **JUST** sekä appi-aineiston kollokaatti **SITTEN**. Adverbin *juuri* arkikielisellä vastinetta **JUST** käytetään aineistossa myös dialogipartikkelina (*just niin*), mutta suurimmaksi osaksi se esiintyy aineistossa nimenomaan temporaalisena adverbina (esimerkki 42). Ajan adverbeilla **USEIN** ja **TAAS** ilmaistaan tilanteen toistuvuutta (**VISK** § 651), ja kestoa määrittelee adverbi **LOPULLISESTI**. Ajan adverbien lisäksi ajan ilmaisemiseen liittyvät temporaalinen partikkeli **JO** ja jatkuvuutta ilmaiseva partikkeli **VIELÄ** (**VISK** § 652, 850). Myös substantiivilla **TULEVAISUUS** sekä *vuotta*-sanana lyhenteellä **V** kirjoittajat viittaavat ajankuluun (esimerkit 43 ja 44).

42) -- työt seisoo ja *anoppikin just* soitteli, että olis tulossa samana iltana yllätysvisiitille...

43) Olisinpa itse joskus hamassa **tulevaisuudessa** tuollainen *anoppi* lasteni puolisoille.

44) Olemme 48 v ja *appeni* eli 90 v jos elämme saman ikäisiksi niin minä en enää jaksa riidellä ja saada kuhmuja ja kestää sitä kiusaamista – henkistä siis!

Etäisyyttä kuvaavia kollokaatteja on aineistoissa vain kaksi: paikan adverbi KAUKANA ja substantiivi KILOMETRI. Molempia kollokaatteja kirjoittajat käyttävät ilmaisutakseen välimatkaa appivanhempaan. Suurimmaksi osaksi etäisyydestä iloitaan, kuten esimerkeistä 45 ja 46 käy ilmi.

45) Nyt voin siinä mielessä olla helpottunut, että tiedän *anopin* pysyvän kodistani **kaukana**.

46) Hyvä niin, nyt elämä on tasaantumassa ja **kilometrejä** *anoppiin* on melkein 1000. :)

Määrä ja intensiteetti -luokan kollokaatit kuvaavat paljoutta ja voimakkuutta. Paljoutta ilmaisevat kvanttoripronomini HARVA ja substantiivi KERTA, jolla ilmaistaan lukumäärää (esimerkki 47). Myös fokuspartikkelit AINAKIN ja VAIN liittyvät määrän ilmauksiin: partikkelilla *ainakin* ilmaistaan alinta mahdollista määrää (VISK § 848) ja partikkeli *vain* kantaa merkitystä 'ei muuta kuin' (VISK § 844). Intensiteettiä kuvaavat demonstratiivinen adverbi NÄIN (esimerkki 48) sekä intensiteettipartikkelit VÄHÄN, IHAN ja AIVAN. Intensiteettipartikkeleja käytetään luonnehtimaan sitä, missä määrin ominaisuus pätee (VISK § 664). Esimerkissä 49 kirjoittaja kertoo appivanhempien olevan *ihan perseestä*, jolloin kyse on ominaisuuden korkeasta asteesta.

47) *Anoppi* ja *appi* ovat käyneet ehkä kaksi **kertaa** uudessa asunnossamme (reilun puolen vuoden ajalla) ja taas huomattavasti useammin heidän tyttärensä luona, jonne on matkaa n. 500 km...

48) Miten nämä *anoppi* ja *appi* ovat voineet kasvattaa muksuistaan **näin** upeita, lähimmäisenrakkaita ja auttavaisia?

49) *Anoppi* on **ihan** perseestä ja *appiukko* kanssa!

Kollokaatti MAAILMA esiintyy keskustelufoorumien viesteissä genetiivimuodossa *maailman* (esimerkki 50), eli sitä käytetään aineistossa intensiteettimäärityksen taivoin voimakkuuden ilmaisemisessa. Samantapaisesti adverbi SUURESTI ilmaisee esimerkissä 51 ihmettelyn voimakkuutta: kirjoittaja hämmästyksensä on suurta.

50) Oma *anoppini* – tai oikeammin *anoppipuoleni* – on **maailman** ärsyttävien ihmisten ja ihan oikeasti en olisi hänen kanssaan missään tekemisissä, jos miestäni ei olisi.

51) Siis jos tuo on totta, niin kyllä tässä nyt täytyy *anoppiakin* **suuresti** ihmetellä.

Semanttinen luokka *verkkokeskustelu* (taulukko 9) eroaa aiemmin esitellyistä semanttisista luokista merkittävästi. Luokan kollokaatteihin kytkeytyvää keskustelua voitaisiin luonnehtia metakeskusteluksi: viestit liittyvät enemmän Suomi24-keskustelufoorumien keskusteluun itseensä kuin keskusteluun appivanhemmista. Luokka sisältää myös verkkokeskusteluun tyypillisesti liittyvää kieltä, kuten interjektioita ja kysymyssanoja.

TAULUKKO 9 Semanttinen luokka *verkkokeskustelu*.

anoppi		appi
millainen; noh, hei	verkkokeskustelu	miten, kuinka, miksi; palsta, sana, nimi; kyllä, no; jne

Semanttisessa luokassa *verkkokeskustelu* on monia funktiosanoja, kuten kysymyssanoja (MILLAINEN, MITEN, KUINKA, MIKSI), interjektioita (NOH, HEI), partikkeleja (KYLLÄ, NO) ja lyhenne JNE. Etenkin kysymyssanat kertovat keskustelufoorumien luonteesta: monet viestit liittyvät omien kokemusten kertomiseen ja muiden kokemusten kysymiseen, kun ihmiset etsivät kaikupohjaa ajatuksilleen. Sen sijaan interjektioita ja partikkeleita käytetään aineistossa paitsi täytesanoina myös ilmaisemaan puhujan asennoitumista. Esimerkissä 52 puhuja käyttää partikkelia KYLLÄ voimistaakseen viestiään siitä, ettei halua tanssia appensa kanssa.

52) En **kyllä** haluaisi tanssia *appeni* kanssa, hän on oikea persreikä, mutta minkäs teet.

Semanttisen luokan *verkkokeskustelu* substantiivit PALSTA ja NIMI esiintyvät viestissä, joissa kommentoidaan keskustelufoorumilla käytävää appivanhempiin liittyvää keskustelua. Esimerkkien 53 ja 54 viestit liittyvät neuvotteluun siitä, millaista keskustelua *anoppi ja appi* -palstalla voidaan käydä. Myös kollokaatti SANA liittyy keskusteluun appi-keskustelusta: esimerkiksi 55 valaistaan, miten *appi*-sanaa taivutetaan.

53) No ja miten tämä nyt sitten liittyy tähän "*anopit ja apet*" **-palstalle**?

54) Palstan **nimi** on *anoppi & appi*.

55) Muuten: *appi-sana* taipuu yksikön genetiivissä apEn eikä apin.

Analyysin ulkopuolelle jää ryhmä *muut*, jonka sisältämiä kollokaatteja esitellään taulukossa 10. Ryhmä pitää sisällään kollokaatteja, jotka eivät liity appivanhemmista käytävään keskusteluun tai joita käytetään aineistossa lukuisissa eri merkityksissä. Jaottelu semanttisiin luokkiin perustuu toisteisuuteen: kollokaatit on jaoteltu semanttisiin luokkiin sillä perusteella, missä keskusteluyhteydessä ne toistamiseen esiintyvät. Tämän vuoksi monessa eri merkityksissä tasaisesti esiintyviä kollokaatteja ei voi sijoittaa semanttisiin luokkiin.

TAULUKKO 10 Ryhmä *muut*.

anoppi		appi
valitettavasti; jospa; puolesta; kuulostaa	muut	siis; jos, vaan, eli; jokin; joutua, taitaa

Ryhmään *muut* kuuluu lukuisia funktiosanoja, joita ovat adverbit (VALITETTA-VASTI, SIIS), konjunktiot (JOSPA, JOS, VAAN, ELI) sekä pronomini JOKIN. Ryhmä sisältää myös muutaman sisältösanan: verbit KUULOSTAA, JOUTUA ja TAITAA. Nämä sisältösanat ovat ryhmässä *muut*, sillä kyseisille verbeille ei ole mahdollista erottaa yhtä, suosituinta merkitystä.

4.3 Diskurssiprosodiat

Anoppi- ja *appi-*sanojen diskurssiprosodioita lähestytään tutkimalla aineistojen merkittävimpien kollokaattien sävyjä. Osa *anoppi-* ja *appi-*aineistojen kollokaateista on sävyiltään selvästi positiivisia tai negatiivisia, jolloin ne tuovat esiin kirjoittajien asennoitumista ja samalla diskurssiprosodioita. Asenteiden ja sävyjen löytäminen helpottaa diskurssien tunnistamista. Diskurssiprosodioita esitellään taulukossa 11.

TAULUKKO 11 Diskurssiprosodiat.

anoppi		appi
PIIRTEET JA OMINAISUUDET loistava, unelma, mahtava, ihana, mukava	positiivinen diskurssiprosodia	PIIRTEET JA OMINAISUUDET mukava, ihana, hyvä SUHTAUTUMINEN hyväksyä, ymmärtää
KANSSAKÄYMINEN kytätä, syyttää, kiusata, tunkea, sekaantua, tapella, sotkea, omistaa, vitsi, parjata, moittia, haukkua, valittaa, soitella, alistua, kuri, reviiiri, painostaa, valta		KANSSAKÄYMINEN puuttua, haukkua
PIIRTEET JA OMINAISUUDET vittumainen, hirviö, rasittava, hullu, riesa, kauhu, ilkeä, kamala, inhottava, hankala, kauhe, mustasukkainen, narsisti, kateellinen	negatiivinen diskurssiprosodia	PIIRTEET JA OMINAISUUDET paha, ongelma
SUHTAUTUMINEN inhota, vihata, ärsyttää, sietää, ilkeys, kateus, herne		

Kuten taulukosta käy ilmi, diskurssiprosodiat nousevat esiin semanttisten luokkien *kanssakäyminen*, *piirteet ja ominaisuudet* sekä *suhtautuminen* kollokaateista. Näissä semanttisissa luokissa on muihin luokkiin verrattuna huomattavasti enemmän

affektista merkitystä kantavia kollokaatteja, jotka paljastavat kirjoittajan asenteita. Syy affektisten kollokaattien runsaalle määrälle lienee se, että semanttisiin luokkiin kuuluu kollokaatteja, joiden avulla kuvaillaan anoppia ja appea ja kirjoittajan suhdetta appivanhempaan. Muissa semanttisissa luokissa kuvailulle on vähemmän sijaa, eivätkä ne siksi tuo kirjoittajan asennoitumista ja sitä kautta myös diskurssiprosodioita esiin.

Anoppi-sanalla on varsin negatiivinen diskurssiprosodia, sillä se kollokoi lukuisten negatiivissävytteisten sanojen kanssa. Negatiivissävytteiset verbit liittyvät muun muassa toisten asioihin puuttumiseen (KYTÄTÄ, TUNKEA, SEKAANTUA, REVIIRI), loukkaantumiseen (HERNE), kateuteen (MUSTASUKKAINEN, KATEELLINEN, KATEUS), vallankäyttöön (ALISTUA, PAINOSTAA, VALTA) sekä herjaamiseen (VITTUMAINEN, HIRVIÖ, HULLU, KAUFU, KAMALA, KAUFEA, RIESA, NARSISTI). Suurin osa näistä kollokaateista on kaiultaan selvästi kielteisiä, mutta joidenkin kollokaattien, kuten *SOITELLA*, negatiivinen sävy nousee esiin vasta tarkemmassa tarkastelussa. *Soitella* on frekventtiiverbi, eli sitä käytetään kuvaamaan tapahtuman toisteisuutta (ks. VISK § 353). Esimerkissä 56 kirjoittaja käyttääkin verbiä ilmaisemaan toisteisia ja siksi häiritseviksi koettuja puheluja.

56) Meitä aviomieheni kanssa rasittaa se, että *anoppi soittelee* liian usein.

Vaikka negatiivinen diskurssiprosodia on *anopilla* hallitseva, on sanan kollokaateista löydettävissä myös positiivista diskurssiprosodiaa ylläpitäviä kollokaatteja. Positiivissävytteisiä kollokaatteja *anoppi*-aineistossa ovat LOISTAVA, UNELMA, MAHTAVA, IHANA ja MUKAVA, joista kaikkia käytetään *anopin* kuvailussa. Samantapaisesti *appi*-aineistossa myönteistä sävyä ylläpitävät *appea* kuvailevat kollokaatit MUKAVA, IHANA ja HYVÄ. Näiden lisäksi *appi*-sanana positiivista diskurssiprosodiaa luovat verbit HYVÄKSYÄ ja YMMÄRTÄÄ, joilla kuvaillaan kirjoittajan lempeää suhtautumista *apteen* (esimerkki 57) tai *apen* myönteistä suhtautumista kirjoittajaan (esimerkki 58).

57) Yritä *ymmärtää* asioita *appesi* kannalta, hänellä ilmeisesti on todella paha olla.

58) - - *appi hyväksyi* minut heti ensitapaamisesta.

Appi-sanana negatiivista diskurssiprosodiaa tuovat esiin verbit PUUTTUA ja HAUKKUA, adjektiivi PAHA ja substantiivi ONGELMA. Näitä negatiivissävytteisiksi luokiteltavia kollokaatteja on *appi*-aineistossa siis vain neljä, kun *anoppi*-aineistossa niitä on jopa 40. Diskurssiprosodia-analyysin mukaan *anopeista* siis puhutaan *anoppi*-aineistossa huomattavasti kielteisemmin kuin *apeista* *appi*-aineistossa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että *apeista* keskusteltaisiin *anoppeja* positiivisemmin: *anoppi*- ja *appi*-aineistossa positiivissävytteisiä kollokaatteja on kummassakin viisi. Sen sijaan *apeista* puhutaan diskurssiprosodia-analyysin perusteella huomattavasti *anoppeja* neutraalimmin.

4.4 Diskurssit

Seuraavaksi käsitellään anoppiin ja appeen Suomi24-keskustelufoorumilla liitettyjä diskursseja, jotka hahmottuvat aineistojen toistuvien merkitysrakenteiden kautta. Diskurssien hahmottamisessa tukena toimivat aiemmin läpikäytyt semanttiset luokat ja diskurssiprosodiat, mutta diskursseja tutkittaessa näkökulma siirretään entistä voimakkaammin yksittäisistä sanoista, kollokaateista, laajempiin kokonaisuuksiin. Kahdessa ensimmäisessä alaluvussa esitellään erikseen anoppi-aineiston ja appi-aineiston diskursseja. Viimeisessä alaluvussa näitä anoppiin ja appeen liitettyjä diskursseja vertaillaan keskenään. Vertailuluvussa korostuu analyysin kriittinen näkökulma, kun aineistojen eroavaisuuksiin pohditaan syitä.

4.4.1 Anoppiin liitetyt diskurssit

Anoppi-aineistosta esiin nousevat diskurssit *anoppi herjattavana*, *anoppi vallankäyttäjänä*, *anoppi puolustettavana* ja *anoppi miniän kilpakumppanina*. Diskurssit ovat suurimalta osin negatiivissävytteisiä, mikä ei sinänsä ole yllättävää, sillä *anoppi*-sanalla todettiin luvussa 4.3 olevan hyvin negatiivinen diskurssiprosodia. Anoppiin liitettyjen diskurssien pohjalta välittyvä kuva rasittavasta, ilkeästä ja henkisesti tasapainottomasta anopista, joka käyttää valtaansa väärin ja kilpailee asemastaan miniän kanssa. Toisaalta aineistosta erottuu myös anoppia puolustavia viestejä, joissa myös *anoppi*-sanana positiivinen diskurssiprosodia pääsee esiin. Seuraavaksi käydään läpi anoppi-aineiston neljä ilmeisintä diskurssia.

4.4.1.1 Anoppi herjattavana

Anoppi-aineiston diskursseista suurin on herjaamisen diskurssi, joka koostuu anoppia solvaavista viesteistä. Viesteissä anoppia kuvataan muun muassa ärsyttäväksi ja hulluksi ja kirjoittajan tunteita anoppia kohtaan kielteisiksi. Erona muihin negatiivisesti sävyttyneisiin anoppi-diskursseihin on se, että herjaamisdiskurssissa ei kritisoita anopin tietynlaista käytöstä tai toimintatapoja, kuten vallankäyttöä, vaan harmistutaan anopista itsestään. Diskurssia rakentavat suurimmaksi osaksi semanttisen luokan *piirteet ja ominaisuudet* negatiivissävytteiset kollokaatit, minkä lisäksi herjaaminen tulee esiin semanttisen luokan *suhtautuminen* kollokaateista. Se, että luokan *piirteet ja ominaisuudet* kollokaatit ovat diskurssissa voimakkaasti edustettuna, korostaa sitä, miten herjaaminen kohdistuu nimenomaan anopin ominaisuuksiin anopin toimien sijaan.

Herjaamisdiskurssissa anopista maalataan kuvaa ikävänä, tuskastuttavana ihmisenä: anopin kuvataan olevan muun muassa *rasittava* ja *riesa* ja anopin kerrotaan

ärsyttävän keskustelijoita (esimerkit 59–61). Esimerkissä 59 kirjoittaja otaksuu anopin olevan tarkoitukseltaan vilpitön – anoppi ei siis pyri pahaan, vaikka onkin *suulas* ja *rasittava*. Adjektiivilla *suulas* viitataan taipumukseen lörpötellä: sitä käytetään merkityksissä 'suupaltti' ja 'lörpöttelevä' (KS s.v. *suulas*). Suulautta sitä pidetään naisille ominaisena, negatiivisena ominaisuutena (ks. esim. Hauhia, 2008; Lidman, 2015). Esimerkissä 60 anoppia kuvataan sanalla *valittava*, jolla niin ikään on negatiivinen kaiku: sana on johdettu verbistä *valittaa*, jolla voidaan Kielitoimiston sanakirjan (KS s.v. *valittaa*) mukaan 'ilmaista sanoin tyytymättömyyttään'. Kielteistä sävyä korostaa virkkeen viimeinen sana *riesa*, jolla tuodaan ilmi anopin aiheuttamaa harmia ja vaivaa. Anopin tuskastuttavuutta vielä alleviivaa kirjoittajan valinta käyttää anopin kanssa aikaa viettävästä henkilöstä nimitystä *naispolo*. Adjektiivia *polo* ja sen pidempää versioita *poloinen* käytetään surkuteltavasta olennosta: sana esiintyy merkityksissä 'parka', 'rukka' ja 'ressu' (KS s.v. *polo*, *poloinen*). Kirjoittaja siis pitää anopin seuraan niin huonona, että tuntee sääliä anopin seurassa oleskelevaa kohtaan.

59) Ja *anoppisi* ei vaikuta olevan pahantahtoinen, onpahan vain muuten *suulas* ja **rasittava** eukkonen.

60) Yksinhän se naispolo siellä on 24/7 lapsen kanssa ja vielä valittava *anoppi* **riesana**.

61) Ja jos *anoppi* käy **ärsyttämään**, niin sitten voi ottaa vähän etäisyyttä.

Anopin herjaaminen ei aineistossa liity vain tämän koettuun ärsyttävyyteen, vaan anoppia pidetään myös katalana (esimerkki 62) ja henkisesti tasapainottomana (esimerkit 63 ja 64). Kun esimerkissä 59 tuodaan esiin anopin oletettu vilpitön tarkoitusperä, esimerkissä 62 ajatellaan anopin toimivan kirjoittajaa kiusaavalla tavalla päämäärätietoisesti ja tarkoituksellisesti. Sanalla HIRVIÖ viitataan kauhistuttavaan, jopa luonnottomaan olentoon (KS s.v. *hirviö*), ja kollokaattia käytetäänkin aineistossa esimerkin 62 tavoin korostamaan anopin julmuutta. Huonon käytöksen selitykseksi mainitaan anopin mielenvikaisuus: esimerkissä 63 anoppia kutsutaan häiriintyneeksi ja narsistiseksi, ja esimerkissä 64 anopin kuvataan olevan *hullu*.

62) *Anoppini* on täysi **hirviö** jonka ainut päämäärä on se että hän saa kontrolloida omaa lastaan eli kaikki mitä hän sanoo on oikein ja juuri niin.

63) *Anoppi* on pahasti häiriintynyt, ellen sanoisi **narsistiseksi**.

64) **Hullu** akka on *anoppisi*!

Esimerkissä 64 anoppia kutsutaan *akaksi*, ja samantapaisesti esimerkissä 59 anoppista käytetään nimitystä *eukkonen*, joka on peräisin substantiivista *eukko*. Molemmilla nimityksillä viitataan perinteisesti vanhahkoon naiseen (KS s.v. *eukko*, *akka*), ja sanat ovatkin alun perin olleet sävyiltään neutraaleja. Nykyisin sanoihin kuitenkin saattaa puhujan murretaustasta riippuen sisältyä tunnelatausta. Murteen lisäksi sanojen sävyn arvioinnissa täytyy huomioida sanojen käyttökonteksti, joka näissä esimerkissä

on varsin kielteinen: viesteissä kirjoitetaan *rasittavasta eukkosesta ja hullusta akasta*. Siispä voidaan olettaa, että kirjoittajat käyttävät nimityksiä herjaamistarkoituksessa.

4.4.1.2 Anoppi vallankäyttäjänä

Anoppeihin liittyy stereotypia, jonka mukaan anopit ovat dominoivia ja hallitsevia erityisesti miniöitään kohtaan (Allendorf, 2017, s. 2103–2104). Tätä stereotypiaa ylläpidetään ja vahvistetaan vallankäytön diskurssissa, jossa anopista luodaan kuvaa kohtuuttomana, vallanhaluisena ja etupäässä miniää kyykyttävänä sukulaisena. *Anoppi vallankäyttäjänä* -diskurssi rakentuu suurimmilta osin semanttisen luokan *kanssakäyminen* alaluokan *vallankäyttö* kollokaattien ympärille. Myös alaluokan *käyttäytyminen* kollokaatit KYTÄTÄ, TUNKEA ja SEKAANTUA luovat diskurssia muiden elämään puuttuvasta ja sitä kautta valtaa käyttävästä anopista. Lähes kaikki diskurssia muodostavat kollokaatit ovat sävyiltään kielteisiä.

Anoppi-aineistossa kuvataan anopin halua vaikuttaa lastensa ja lasten puolisoiden elämään niin, että nämä eläisivät anopin arvojen ja toiveiden mukaista elämää. Viesteissä anopin kerrotaan pyrkivän vaikuttaa muun muassa lapsensa parisuhteeseen (esimerkki 65) ja perheen perustamiseen liittyviin seikkoihin, kuten lasten lukumäärään (esimerkki 66). Esimerkeissä 65–67 anopin dominointi tuodaan esiin voimakain sanankääntein: anoppi *ei hyväksy* muiden tapaa elää, minkä lisäksi anoppi *kiusaa*, *halventaa* ja *painostaa* samalla, kun miniä *alustuu*. Valta-asetelmaa sanallistetaan esimerkiksi 67, jossa kirjoittaja toteaa anopeilla olevan enemmän valtaa kuin nuorilla ihmisillä, joilla kirjoittaja viittaa todennäköisesti miniöihin ja vävyihin. Sama vallanjako nostetaan esiin esimerkissä 66, jossa keskustelija kertoo sarkastiseen sävyyn *hyvän minin*än vain *alustuvan* anopin tahtoon.

65) *Anoppi* ei kuulemma hyväksy esiaviollista seksiä eikä yhdessäasumista, eli **painostaa** meitä naimisiin, enkä minä halua kiirehtiä.

66) Hyvä miniä **alustuu** ja vääntää *anopin* haluaman lapsiluvun (oli se sitten 1 tai 15).

67) Totta on että *anopit* omaavat **valtaa** nuoren ihmisen yli, ja sairasta nautintoahan toisen **kiusaamisesta** ja halventamisesta saa, se on selvä!

Huomionarvoista esimerkissä 67 on se, että siinä ei ainoastaan kerrota anopin valta-positiosta, vaan tämän oletetaan saavan *sairasta nautintoa* valta-asetelmassa alemmaksi joutuneiden kiusaamisesta ja halventamisesta. Viesti korostaa herjaamisdiskurssissa muodostunutta kuvaa tarkoituksenmukaisesti huonosti käyttäytyvästä anopista, jonka tavoitteena on nimenomaan aiheuttaa mielipahaa.

Anoppi-aineistossa nousee voimakkaasti esiin anopin epätoivottu puuttuminen muiden asioihin. Alun perin anopin sekaantuminen muodosti oman diskurssinsa, mutta koska sekaantuminen nousee aineistossa esiin nimenomaan vallankäytön

välineenä, sulautuu se vallankäytön diskurssiin. Anopin sekaantuminen kuvastuu esimerkeissä 68–70. Esimerkeissä 68 ja 69 anopin kerrotaan kajoavan muun muassa lapsensa parisuhteeseen, lastenhoitoon ja raha-asioihin. Esimerkissä 68 anopin domi-
nointia korostetaan kutsumalla anoppia *tyranniksi*. Tyrannilla tarkoitetaan yksinvalti-
asta, ja sanaa käytetään arkikielessä läheisiään sortavasta ihmisestä (KS s.v. *tyranni*).
Sekaantuminen vallankäytön välineenä ilmentyy erityisesti esimerkissä 70, jossa kir-
joittaja kertoo anopin *kytänneen, seuranneen ja komennelleen* häntä. Anoppi ei siis kir-
joittajan mukaan anna kirjoittajan elää haluamallaan tavalla, vaan pyrkii vaikutta-
maan tämän ratkaisuihin. Appivanhemman manipuloivaa käytöstä korostaa kirjoit-
tajan kokemus siitä, että anoppi loukkaantuu, jos huonoon käytökseen puututaan.

68) Näennäisen ”mukavasta” *anopista* kehkeytyy omapäinen, parisuhteeseen ja lastenhoi-
toon **sekaantuva**, lapsenlapsiaan omiva tyranni!

69) *Anoppi* taas **tunkee** nokkansa joka soppaan, jopa meidän perheen raha-asioihin.

70) Minulla on sellainen *anoppi* että hän **kyttäsi** minua koko ajan ja seurasi mihin sitten men-
ninkin. Ja aina komenteli. Sille kun sanoi vastaan niin se sitten suuttui.

Anoppeihin liittyvässä tutkimuksessa nousee lähes poikkeuksetta esiin anopin todettu tai koettu taipumus sekaantua muiden asioihin. Esimerkiksi Törmän (2007, s. 55) tutkielmassa naistenlehtien anoppi- ja miniäaiheisissa kirjoituksissa suuressa roo-
lissa ovat tekstit, joissa valittamisen kohteena on anopin sekaantuminen muiden asi-
oihin. Greif ja Woolley (2021, s. 4) otaksuvat ongelman liittyvän ihmissuhteen rajojen epäselvyyteen: perheenjäsenillä voi olla toisistaan eriävät käsitykset siitä, ketkä per-
heeseen kuuluvat ja keillä on näin ollen oikeus vaikuttaa perheen asioihin. Niinpä esi-
merkiksi anoppi voi kokea oikeudekseen puuttua lapsenlapsen hoitamiseen ja kasvat-
tamiseen (Greif & Woolley, 2021, s. 4). Eri käsityksessä oleva miniä tai vävy voi puo-
lestaan kokea anopin käytöksen tungettelevana ja määräilevänä, kuten aineiston vies-
teissä ilmenee.

4.4.1.3 Anoppi puolustettavana

Ikään kuin negatiivissävytteisten herjaamiskurssin ja vallankäyttökurssin vas-
tapainoksi nousee aineistosta esiin anopin puolustuskurssi. Puolustuskurssissa
nimensä mukaisesti puolustetaan joko anoppeja ylipäätään tai vaihtoehtoisesti omaa
anoppia, jonka koetaan eroavan muista anopeista edukseen. Diskurssi on anoppi-ai-
neiston diskursseista pienin, mutta sillä on siitä huolimatta vakiintunut paikka aineis-
tossa: lähes jokainen anoppiin liittyvä keskustelu sisältää anoppia puolustavia viestejä,
vaikka keskustelu onkin pääosin anoppia mustamaalaavaa. Puolustuskurssi tulee
esiin muun muassa semanttisen luokan *piirteet ja ominaisuudet* positiivissävytteisiä
kollokaatteja (LOISTAVA, MUKAVA, UNELMA, IHANA) sisältävistä viesteistä. Lisäksi

tiettyjä kritisointiin viittaavia verbejä, kuten semanttisen luokan *kanssakäyminen* MOITTIA ja HAUKKUA, käytetään anoppia puolustaessa.

Aineistossa kirjoittajat puolustavat anoppiaan kehumalla tätä. Esimerkin 71 kirjoittajan anoppi on *aivan ihana*, ja esimerkissä 72 omien appivanhempien kerrotaan olevan *mukavia*. Kehuminen saa viesteissä puolustavan sävyn, kun oman anopin positiivisia piirteitä korostetaan suhteessa muiden anoppien oletettuun pahuuteen: kirjoittajat haluavat siis kertoa oman anopin olevan erilainen kuin muut anopit. Keskustelijoiden mukaan oma anoppi on hyvydessään muiden anoppien vastakohta (esimerkki 71) ja pahojen anoppien keskuudessa harvinaisuus (esimerkki 72). Vaikka siis omaa anoppia puolustetaan, pitävät viestit sisällään ajatuksen siitä, että anoppi on lähtökohtaisesti jotain muuta – jopa päinvastaista – kuin IHANA ja MUKAVA.

71) Oma *anoppi* on taas vastakohta, aivan **ihana** ihminen.

72) Minä myös taidan kuulua niihin ”harvoihin”, joilla on **mukavat anoppi** ja appi.

Sen lisäksi, että aineistossa puolustetaan omaa anoppia, pidetään viesteissä kaikkien anoppien puolia. Kirjoittajat kritisoivat sitä, miten negatiivisesti anopeista keskustellaan keskustelufoorumilla (esimerkit 73 ja 74).

73) Olen lukenut tätä palstaa ja tuntuu että kaikki naiset vain **moittivat anoppiaan** tai appiukkoaan.

74) Tarkoitan sitä, että **haukutaan anoppia** suu vaahdossa sen takia kun ”se ei toimi, ajattele eikä tee niin kuin MINÄ, minää haluaisin”.

Anoppia kritisoivien viestien taustalla ajatellaan olevan naispuolinen henkilö: esimerkiksi 73 anopin moittijoina pidetään *kaikkia naisia*, ja esimerkissä 74 oletetaan haukkujien olevan miniöitä. Viesteissä silmätikuksi nousevat siis anoppien sijaan miniät. Asetelma tuo esiin näkemyksen, jonka mukaan anopin pahimpina kilpakumppaneina ovat esimerkiksi vävyjen sijaan nimenomaan miniät. Aineistossa esiin nousevaan anopin ja miniän väliseen valtakamppailuun syvennyttään seuraavassa luvussa.

4.4.1.4 Anoppi miniän kilpakumppanina

Anoppi-aineistossa anoppia ja miniää vertaillaan keskenään ja korostetaan naisten välistä kilpailuasetelmaa ja sen aiheuttamaa kitkaa ja kateutta. Näistä viesteistä muodostuu *anoppi miniän kilpakumppanina* -diskurssi. Diskurssi rakentuu lukuisten eri semanttisten luokkien kollokaattien pohjalta: olennaisia ovat esimerkiksi luokan *piirteet ja ominaisuudet* adjektiivit MUSTASUKKAINEN ja KATEELLINEN, luokan *suhtautuminen* substantiivi KATEUS sekä luokan *vertailu ja rinnastus* konjunktioit SEKÄ ja VAI.

Suomi24-keskustelussa anopin ja miniän vertailu- ja kilpailuasetelmaa luodaan selvästi ulkoapäin. Aineistossa anoppia ja miniää vertaillaan keskenään ja

keskustellaan, kumpi on toistaan pahempi. Esimerkissä 75 miniän ja anopin tulehtuneiden välien alkuperäistä syytä käsitellään muna vai kana -metaforan kautta. Metafora kuvaa syyn ja seurauksen kehämäisyyttä, ja sillä pyritään kuvaamaan anopin ja miniän molemminpuolista huonoa käytöstä. Myös esimerkissä 76 nostetaan esiin sekä anopin että miniän syyntakeisuus: kirjoittajan mukaan molemmat ovat yhtä lailla naisten välisen kilpailuasetelman takana.

75) En väitä kumpi on ilkeämpi, miniä **vai anoppi**, muna vai kana, kumpi tuli ensin maailmaan?

76) Kilpailulla tarkoitin ihan kumpaakin, **sekä anoppia** että miniää.

Mistä anoppi ja miniä sitten kilpailevat? Aineistossa anopin ja miniän väliseen kilpailuun yhdistetään aina sama henkilö: anopin lapsi, joka on samalla miniän puoliso. Kilpailun oletetaan siis juontavan juurensa omistamishaluun ja sen aiheuttamaan mustasukkaisuuteen ja kateuteen. Esimerkissä 77 kirjoittaja kertoo anoppinsa olleen pojastaan niin mustasukkainen, että käytti vilppiä saadakseen pitää poikansa itsellään. Esimerkissä 78 puolestaan nostetaan esiin vastakkainen näkökulma, miniän kateus: kirjoittajan mukaan miniän anoppiaan kohtaan tuntemat kielteiset tunteet johtuvat miniän haasteista hyväksyä anopin ja anopin pojan läheinen suhde.

77) - - *anoppi* oli äärettömän **mustasukkainen** pojastaan, aina vetosi pojan tunteisiin, lähinnä tekeytymällä sairaaksi että poika jäi äidin luo.

78) Minusta tuntuu että nekin miniät jotka "inhoavat" *anoppejaan*, ovat vain **kateellisia**, että oma mies rakastaa vielä äitiään ja äiti olisikin vielä todella suurella sijalla pojan elämässä.

Syitä anopin ja miniän väliselle kilpailuasetelmalle on pyritty perhetutkimuksessa löytämään. Anopin ja miniän suhdetta tutkinut Allendorf (2017) otaksuu suhteeseen liittyvän valtakamppailun juontavan juurensa suurilta osin jo menneisyyteen jääneeseen toimintatapaan, jossa avioitunut nainen muuttaa miehensä ja tämän perheen katon alle. Kommuunissa tuore miniä joutuu sekä sukupuolensa että nuoren ikänsä vuoksi perheen hierarkian pohjimmaiseksi, kun taas painavin sana kodissa on anopilla (Allendorf, 2017, s. 2105). Asetelman oletetaan vaikuttavan edelleen anopin ja miniän väliseen ihmissuhteeseen aiheuttaen anopin ja miniän välille kitkaa ja katkeruutta.

4.4.2 Appeen liitetyt diskurssit

Apesta muodostuvat aineistossa diskurssit *appi sukulaisena*, *appi kritisoitavana*, *appi kehuttavana* ja *auttava appi*. Sävyiltään diskurssit ovat melko neutraaleja niin kuin appi-aineiston viestit ylipäätään. Kuitenkin *appi kritisoitavana* -diskurssissa nousee esiin *appi*-sanon negatiivista diskurssiprosodiaa ylläpitäviä kollokaatteja, ja *appi kehuttavana*

-diskurssia puolestaan rakentavat selvästi positiivissävytteiset kollokaatit. Aineiston perusteella appea pidetään avuliaana, huolehtivana ja rauhallisena sukulaisena, jonka passiivisuus kuitenkin toisinaan ärsyttää. Seuraavaksi esitellään ne neljä diskurssia, jotka appi-aineistosta selvimminkin ilmenevät. Tuloksia peilataan jossain määrin anoppi-aineiston tuloksiin, mutta pääasiassa aineistojen vertailu tapahtuu luvussa 4.3.3.

4.4.2.1 Appi sukulaisena

Appi-aineiston diskursseista suurin on *appi sukulaisena* -diskurssi. Diskurssissa appea käsitellään sukulaisuuden kautta: apesta keskustellaan muiden sukulaisten ja sukulaissuhteeseen tyypillisesti kuuluvien toimien yhteydessä. Diskurssi rakentuu pitkälti semanttisten luokkien *ihmiset ja sukulaissuhde* sekä *yhteydenpito ja ajanvietto* kollokaattien ja niiden kontekstien pohjalta. Luokat *ihmiset ja sukulaissuhde* sekä *yhteydenpito ja ajanvietto* sisältävät appi-aineistossa enemmän kollokaatteja kuin anoppi-aineistossa, ja luokkien kollokaatit ovat appi-aineistossa merkitsevyydeltään suurempia (ks. liitteet 1 ja 2). Voidaan siis päätellä, että aiheet ovat keskeisempi osa keskustelua apesta kuin keskustelua anopista.

Appi-aineiston merkitsevimpien kollokaattien listalle kuuluvat sukulaisiin, tarkemmin parisuhteen kautta syntyneisiin sukulaissuhteisiin viittaavat sanat ANOPPI, VÄVY ja MINIÄ. Juuri nämä sukulaiset siis yhdistetään keskustelijoiden toimesta appeen. Viesteissä kirjoittajat ruotivat sukulaisten välisiä suhteita, kuten esimerkeistä 79 ja 80 käy ilmi. Esimerkissä 79 kirjoittaja vertailee sukulaisia keskenään: kirjoittajan mukaan vävyjen ja appien välillä ei ole samanlaista eripuraa kuin miniöiden ja anoppien välillä. Sama aihe jatkuu esimerkissä 80, jossa todetaan, etteivät *perinteiset miehen hommat* saa vävyä ja appea riitelemään keskenään. Miehen hommilli kirjoittaja viitanee perinteisesti miehille sopiviksi pidettyihin töihin, joihin lukeutuvat muun muassa fyysisesti raskaat toimet.

79) Totta, ei **vävyt** ja *apet* sillä tavalla riitele ja molla toisiaan kuin me **miniät** ja **anopit**.

80) Siksi perinteiset miehen hommat eivät aiheuta riitaa **vävyn** ja *apen* välille.

Appien ja vävyjen välisissä suhteissa ei viestien perusteella siis ole ongelmia: sukulaiset eivät riitele eivätkä kilpaile keskenään. Toisin on keskustelijoiden mukaan anoppien ja miniöiden laita, kuten anopin ja miniän välistä kilpailuasetelmaa käsittelevässä luvussa 4.4.1.4 todetaan. Sama asetelma näkyy myös aikaisemmassa tutkimuksessa (esim. Greif & Woolley, 2021): anopin ja miniän välinen suhde käsitetään selvästi hankalammaksi ja jännitteisemmäksi kuin apen ja vävyn välinen suhde.

Sukulaissuhteeseen liittyy usein sukulaisten välistä yhteydenpitoa, kuten soitte-
lua ja vierailuja. Tämä osa sukulaissuhdetta nousee esiin myös appi-aineistosta. Aineistossa apen kerrotaan muun muassa pitävän yhteyttä puhelimitse (esimerkki 81)

ja käyvän sukulaisillaan kylässä (esimerkki 82). Yhteydenpitoon liittyvät viestit ovat sävyltään suurimmaksi osaksi varsin positiivisia: ne luovat apesta kuvaa huolehtivana ja välittävänä sukulaisena, joka on kiinnostunut muiden hyvinvoinnista. Jotkut kirjoittajat kuitenkin suhtautuvat apen seuraan kielteisemmin, kuten esimerkistä 83 ilmenee.

81) *Appeni* on sentään toinen juttu, hän **soitti** syntymäpäivänäni ja lauloi onnittelut.

82) Onneksi *appeni käy* usein **kylässä** ja kyselee kuulumisia.

83) Anoppivierailu on suoritettu: kyläilimme anopin ja *apen luona* n. 5 tuntia ja sitten lähdimme ajamaan kotiinpäin.

Esimerkin 83 kirjoittaja kertoo *anoppivierailun* olevan *suoritettu*. Vierailun kutsuminen suoritukseksi luo mielikuvan siitä, että ajanvietto appivanhempien kanssa olisi pakollinen paha, ikävä velvollisuus, joka täytyy toisinaan hoitaa.

4.4.2.2 Appi kritisoitavana

Appi kritisoitavana -diskurssi koostuu appea ja apen toimintaa arvostelevista viesteistä. Appea kritisoidaan aineistossa muun muassa flegmaattisuudesta ja ajattelemattomuudesta. Diskurssi on melko pieni: se muodostuu lähinnä semanttisen luokan *kanssakäyminen* kollokaattien PUUTTUA ja HAUKKUA sekä *piirteet ja ominaisuudet* -luokan kollokaattien PAHA ja ONGELMA pohjalta. Pienestä koostaan huolimatta diskurssi nousee aineistosta selkeästi esiin. Pidän diskurssin käsittelyä merkittävänä, sillä sitä rakentavat kollokaatit poikkeavat appi-aineiston muista, huomattavasti neutraalimmista kollokaateista selvästi. Lisäksi diskurssi valottaa sitä, miten anoppi- ja appi-aineistot eroavat toisistaan myös negatiivissävytteisten viestien osalta.

Appi kritisoitavana -diskurssissa on joitain samankaltaisuuksia anoppi-aineiston *anoppi herjattavana* -diskurssin kanssa. Molemmat rakentuvat tutkittavien sanojen negatiivista diskurssiprosodiaa tuottavien kollokaattien ympärille. Diskurssit eroavat kuitenkin toisistaan niiden sisältämien viestien ilmaisutavan suhteen: kun anoppia itessään haukutaan rajuinkin sanankääntein, moititaan appea tämän edesottamuksista pääasiassa rakentavasti. Toisin kuin anoppia, appea ei nimitellä aineistossa lähes ollenkaan. Myös kokonsa puolesta *appi kritisoitavana* ja *anoppi herjattavana* -diskurssit poikkeavat toisistaan merkittävällä tavalla. Syynä voidaan pitää sitä, että *appi*-sanalla on huomattavasti vähemmän negatiivissävytteisiä kollokaatteja kuin *anoppi*-sanalla.

Appea kritisoidaan aineistossa muun muassa siitä, ettei appi ota asiakseen puuttua toisen ihmisen, tässä tapauksessa vaimonsa, huonoon käytökseen (esimerkki 84). Esimerkin 84 kirjoittajan kritisoima apen flegmaattisuus ilmenee myös esimerkissä 85, jossa kirjoittaja kertoo apen taipumuksesta vetäytyä: appi ei *keskustele* eikä näin ollen lausu haukkuja tai toisaalta kehuja.

84) *Apetkin* on joskus liian tossun alla **puuttuakseen** rakkaan vaimonsa kiukutteluun, vaikka tajuavat kyllä missä mennään!

85) *Appeni* ei yleensäkään keskustele kanssamme asioista, **ei** pahemmin **hauku**, muttei kiitäkään.

Esimerkissä 86 appi saa aiempia esimerkkejä aktiivisemmän roolin, kun apen kerrotaan *piilokettuilevan* eli irvailevan epäsuorasti. Apen kieron käytöksen vuoksi kirjoittaja pitää appeaan pahana ihmisenä. Vaikka viestissä kritisoidaan appea, tehdään se neutraaliin sävyyn, appea haukkumatta. Sama sävyisä tunnelma jatkuu esimerkiksi 87. Aineistoesimerkki kuvaa hyvin sitä, millaiseen sävyyn apen huonoja puolia aineistossa ruoditaan: kirjoittaja nostaa esiin apen huonon puolen neutraalisti, ja lisätäkseen rakentavaa sävyä kirjoittaja kertoo ajattelelmattomuuden myös omaksi haasteekseen.

86) *Appi* on yhtä **paha** ellei vielä **pahempi** koska hänen homma on semmoista piilokettui-
lua, hän puolustaa vaimoan ja on sanonut **pahaksi** ihmiseksi - -.

87) Ajattelelmattomuus onkin *appeni* suurin **ongelma** - ja myös minun.

4.4.2.3 Appi kehuttavana

Kehumisdiskurssissa tuodaan esiin apen hyviä puolia sekä kirjoittajan ja apen välisen kanssakäymisen sujuvuutta. Appea kehutaan semanttisen luokan *piirteet ja ominaisuudet* adjektiivilla MUKAVA, IHANA ja HYVÄ, joita korostetaan *määrä ja intensiteetti* -luokan intensiteettipartikkeleilla. Lisäksi kehumisdiskurssia muodostavat semanttisen luokan *suhtautuminen* verbit HYVÄKSYÄ ja YMMÄRTÄÄ. Kuten apen kritisointidiskurssi, myös apen kehumisdiskurssi on verrattain pieni, mutta kehumistarkoituksessa kirjoitetut, positiivissävytteiset viestit erottautuvat muuten varsin neutraalista aineistosta selkeästi.

Appea kutsutaan aineistossa muun muassa *ihanaksi ihmiseksi* (esimerkki 88) sekä *parhaaksi apeksi ikinä* (esimerkki 89). Jälkimmäisessä esimerkissä kirjoittaja ei kerro, mikä apen piirteistä tai toimista tekee tästä lyömättömän. Sen sijaan esimerkissä 88 syynä pidetään apen rauhallisuutta: kirjoittaja kuvaa appea *rauhallisuuden perikuvoaksi*. *Perikuva* tarkoittaa perustyyppiä tai ideaalia (KS s.v. *perikuva*), ja sanaa käytetään alleviivaamaan apen tyyneyttä. Samassa esimerkissä apen ihanuutta puolestaan painotetaan intensiteettipartikkelin AIVAN avulla (esimerkki 88).

88) *Appi* rauhallisuuden perikuva, **aivan ihana** ihminen.

89) Tosin tuleva *appeni* on mitä **parhain** appi ikinä!

Myös esimerkeissä 90 ja 91 suitsutetaan appea: apen kuvaillaan olevan mukava, hyväksyvä ja ymmärtävä. Viestien sävy ei kuitenkaan ole pelkästään positiivinen, sillä viesteissä appea kehutaan painamalla samalla anoppia alas. Esimerkissä 91 vertailuilmauksella *toisin kuin* kirjoittaja tuo esiin sen, miten eri tavoin anoppi ja appi kirjoittajaan suhtautuvat: appi *ymmärtää*, *toisin kuin* anoppi. Myös esimerkissä 90 apen suhtautumisen kerrotaan olevan anopin suhtautumista suopeampaa, kun apen kuvailaan hyväksyneen miniä- tai vävykokelaan heti kättelyssä.

90) *Appeni* ei voisi olla **mukavampi** kuin on ja luulenkin, että anoppiani vaivaa se, että *appi hyväksyi* minut heti ensitapaamisesta.

91) *Appi* kuitenkin **ymmärtää** että rakastamme toisiamme, toisin kuin anoppi...

4.4.2.4 Auttava appi

Appi kehuttavana -diskurssiin liittyy *auttava appi* -diskurssi, jossa niin ikään puhutaan apesta myönteiseen sävyyn. *Auttava appi* -diskurssissa huomio kuitenkin kiinnittyy apen piirteiden sijaan apen toimiin. Viesteistä välittyy kuva apesta, joka auttaa arjen askareissa ja tarjoaa sukulaisilleen myös rahallista tukea. Vaikka diskurssi on positiivissävytteinen, muodostuu se sävyltään neutraalien kollokaattien ympärille. Diskurssin muodostumisen kannalta olennaisia kollokaatteja ovat semanttisen luokan *kanssikäyminen* verbaaliseen vuorovaikutukseen liittyvät kollokaatit sekä semanttisen luokan *toiminta* kollokaatit.

Apen kerrotaan auttavan sukulaisiaan konkreettisissa toimissa. Työtehtävät ovat moninaisia: appi toimii tarvittaessa muun muassa lastenhoitajana (esimerkki 92) ja talonrakentajana (esimerkki 93). Jälkimmäisessä aineistoesimerkissä apen työpanoksen kuvaillaan olleen *varsin ratkaiseva*, mistä voidaan päätellä, että appi on tarjonut apuaan runsain mitoin.

92) *Appiukko* tuli lapsia **katsomaan** miehen ollessa töissä.

93) Esimerkkinä voin **kertoa** omasta *appiukostani*, jolla on kaksi lasta, joita pyrkii auttamaan tasapuolisesti. Toinen on rakentanut kaksi taloa, joiden teossa appiukon työpanostus on ollut varsin ratkaiseva.

Askareiden lisäksi appi tarjoaa apuaan raha- tai tavaralahjoitusten muodossa. Erityisesti lahjojen antaminen nousee esiin monessa appi-aineiston viestissä. Lahjat ovat rahalliselta arvoltaan vaihtelevia: esimerkissä 94 kirjoittaja kertoo apen hankkineen muumitalon (jolla viitattaneen nukketaloon) ja hampurilaisateriat, ja esimerkissä 95 appi on ostanut uuden auton.

94) *Appi osti* pojalleni uuden muumitalon ja tarjosi kaikille hampurilaisateriat.

95) Viimeisin käänne tapahtui tänään, jolloin *appeni* ilmoitti **ostavansa** tyttärelleen (tulevalle vaimollani) valmistujaislahjaksi (valmistuu keväällä yliopistolta maisteriksi) UUDEN AUTON!

96) ME ei ikinä **pyydetty** rahaa tai apua, *APPI* tarjosi apua lainantakaukseen koska halusi meidät asumaan tietylle alueelle missä hekin asuivat...

Esimerkissä 96 kerrotaan aiempien esimerkkien tavoin apen tarjoamasta taloudellisesta tuesta, kun kirjoittaja mainitsee apen takaavan kirjoittajan lainan. Kyseessä on mitä todennäköisimmin asuntolaina, sillä takaamisen motiiviksi kerrotaan apen halu saada sukulaisensa muuttamaan lähelle omaa kotiaan. Viestissään kirjoittaja haluaa korostaa sitä, ettei hän ole rahaa tai apua pyytänyt, vaan aloite avun antamiseen on tullut nimenomaan apen puolelta.

Kuten appi-aineistossa, myös anoppi-aineistossa nousee esiin appivanhemman sukulaisilleen tarjoama apu. Anoppi-aineistossa avuliaisuudesta kertovat viestit eivät kuitenkaan korostu tarpeeksi muodostaakseen omaa diskurssiaan. Anoppeihin liittyvissä viesteissä korostuu anopin tarjoama lastenhoitoapu (esimerkki 97), kun taas rahallisesta tukea ei anoppi-aineistossa juuri mainita. Appi-aineistossa puolestaan taloudellinen tukeminen nousee konkreettisten askareiden ohella yhtä suosituksi tai jopa suosituimmaksi avustamisen muodoksi.

97) Kun pyysimme *anoppiamme* tulemaan tänne lastenhoitoavuksi, niin hän oli siihen heti valmis, vaikka hänellä on mies kotimaassaan ja monia lapsia olisi sielläkin hoidettavana.

Anopin ja apen toisistaan poikkeavat tavat auttaa voivat juontaa juurensa ajatukseen naisille ja miehille sopivista töistä. Tietyt arjen askareet, kuten lastenhoito, on perinteisesti koettu naissukupuolen edustajille sopiviksi hommiksi, ja naiset käyttävätkin siihen miehiä enemmän aikaa (ks. Suomen virallinen tilasto (SVT), 2021). Greif ja Woolley (2021, s. 13) epäilevät ilmiön taustalla olevan myös äitien ja isien (myöhemmin anoppien ja appien) erilaiset roolit: isä on tyypillisesti hoitanut perheen taloudellisen puolen, kun äidin panos on mennyt lastenhoitoon ja -kasvatukseen.

4.4.3 Sukupuolen vaikutus diskursseihin

Tässä luvussa vertaillaan anoppi-aineiston ja appi-aineiston diskursseja keskenään ja pohditaan sukupuolen mahdollista vaikutusta aineistojen eroavaisuuksille. Ensiksi esitellään joitain aineistoista löydettäviä samankaltaisuuksia, minkä jälkeen käsitellään diskurssien eroja. Luvun loppupuolella pohditaan sitä, voidaanko appivanhemman sukupuolen katsoa selittävän esille tulleita eroja.

Sekä anoppi- että appi-aineistossa on jonkin verran sävyiltään selvästi myönteisiä viestejä. Nämä viestit ovat anoppi- ja appi-aineistoissa keskenään samankaltaisia: appivanhempiin liitetään positiivisia ominaisuuksia ja kanssakäymistä appivanhemman kanssa kuvaillaan sujuvaksi. Erona aineistojen positiivissävytteisissä viesteissä on kuitenkin se, että anoppi-aineistossa viestit ovat sävyiltään puolustavia, kun taas

appeja kehutaan varauksetta. Anoppiin liittyvien viestien puolustava sävy kuvaa sitä, miten marginaalissa anoppia kehuvat viestit aineistossa ovat. Kirjoittajat tietävät olevansa positiivisten kokemustensa kanssa vähemmistössä, mikä tulee selvästi esiin viestien muotoilussa (ks. luku 4.4.1.3).

Huomattavin ero anoppi- ja appi-aineistojen välillä on se, että anoppiin liittyvä keskustelu on selvästi appeen liittyvää keskustelua kielteisempää. Tämä tuli esiin jo aineistojen kymmenen merkitsevimmän kollokaatin vertailussa (luku 4.1) ja korostui entisestään tutkittavien sanojen diskurssiprosodioita analysoitaessa (luku 4.3). Kirjoittajien kielteiset asenteet anoppia kohtaan näkyivät myös kaikissa anoppiin liitetyissä diskursseissa ja nousivat esiin jopa appi-aineistosta (ks. luku 4.4.2.3). Myös appeen liitetään aineistossa joitain negatiivisia ominaisuuksia, jotka *appi kritisoitavana* -diskurssissa näkyvät. Kritiikki appea kohtaan on kuitenkin pehmeämmin ilmaistua ja kohdistuu apen toimiin sen sijaan, että appea itsessään herjattaisiin. Appi-aineiston kollokaattien joukossa ei esimerkiksi ole yhtäkään haukkumasanaa, kun anoppi-aineistossa niitä on lukuisia: anoppia kutsutaan muun muassa nimityksillä *riesa*, *hirviö* ja *hullu*.

Voimakkaimmin kritiikkiä saaneet anoppiin liitetyt toimintatavat ovat dominointi ja toisten asioihin sekaantuminen. Anopin kerrotaan sekaantuvan lapsensa perheen raha-asioihin ja lastenhoitoon (ks. luku 4.4.1.2), mitä pidetään häiritsevänä käytöksenä. Apen puuttumista lapsensa perheen raha-asioihin ja lastenhoitoon sen sijaan kuvataan myönteisemmin (ks. luku 4.4.2.4): kirjoittajat eivät kuvaa käytöstä tungettelevaksi, vaan ovat kiitollisia apen tarjoamasta avusta. Ilmiö on tunnistettu myös aiemmissa appivanhempiin liittyvissä tutkimuksissa. Esimerkiksi Greif ja Woolley (2021, s. 14) toteavat, ettei apen käytöstä tulkita häiritseväksi yhtä helposti kuin anopin vastaavaa käytöstä. Tutkijoiden mukaan asetelma juontaa juurensa sukupuolirooleihin. Anopit asettuvat naisille ja etenkin äideille tyypilliseen rooliin, johon kuuluu lasten hoivaaminen. Anopit siis ottavat appeja enemmän vastuuta lastenhoidosta, mikä luonnollisesti johtaa siihen, että anoppi on appea enemmän myös yhteydessä lapsiinsa ja heidän puolisoihinsa. Tällainen aktiivisuus saatetaan tulkita tungetteluna. (Greif & Woolley, 2021, s. 14.)

Toinen sekä anoppi- että appi-aineistossa esiin noussut seikka on anopin ja minin välisen kilpailuasetelma. Vastaavasti apen ja vävyn ihmissuhteeseen ei keskustelussa liitetä kilpailua tai eripuraa. Myös anopin ja minin riitaisia välejä selitetään sukupuoliroolien avulla (ks. Greif & Woolley, 2021). Miniät naisina ovat usein perheen koossapitäjän roolissa, ja ovat esimerkiksi vastuussa perheen 'sosiaalisesta kalenterista', eli huolehtivat siitä, milloin ja missä muita ihmisiä, kuten sukulaisia, tavaataan. Samankaltainen rooli perheessä on anopilla: äiteinä he toimivat usein ikään kuin perheen sosiaalisina johtajina. Perheen naisten, anoppien ja miniöiden, keskeinen rooli saattaa alistaa jännittyneeseen kanssakäymiseen. (Greif & Woolley, 2021, s. 13–14.) Koska apet ja vävyt pysyttelevät anoppeja ja miniöitä enemmän taka-alalla, säästävät he vaikeilta tilanteilta ja keskusteluilta.

Sukupuolirooleilla on siis vaikutusta siihen, miten appivanhemmista keskustellaan. Roolit asettavat anopit, apetit, miniät ja vävyt tiettyihin positiioihin ja vaikuttavat heidän toimintamalleihinsa. Tietyt tavat toimia taas saattavat aiheuttaa kitkaa sukulaisten välille, mikä selvästi näkyy appivanhempiin liittyvässä keskustelussa. Sukupuoliroolien lisäksi sukupuolistereotypioilla on selvästi vaikutuksensa keskustelun aiheisiin ja sävyyn. Anoppeihin liitetään keskustelussa negatiivisia ominaisuuksia, kuten järjettömyyttä ja mustasukkaisuutta. Nämä piirteet ovat tyypillisesti naissukupuoleen liitettyjä, sukupuolistereotypioita mukailevia ominaisuuksia (ks. esim. Vilkka, 2010; Pilcher & Whelehan, 2016).

Vaikka sukupuoliroolit ja -stereotypiat siis selittävät etenkin anoppeihin liittyvää negatiivista keskustelua, ne eivät täysin selitä sitä, miksi keskustelu anopeista on niin voimakkaasti appeihin liittyvää keskustelua kielteisempää. Myös miessukupuoleen liitetään monia negatiivisia stereotypioita: miehiä pidetään muun muassa vallanjanoisina ja aggressiivisina (ks. esim. Vilkka, 2010; Pilcher & Whelehan, 2016). Nämä piirteet eivät kuitenkaan näy appi-aineistossa ollenkaan. Voi olla, että nimenomaan naisiin liittyvät stereotypiat nousevat aineistoissa esiin siksi, että tutkimuksen kohteena on sukulaisuussuhteet. Naisilla on perinteisesti suuri rooli perhe- ja sukulaisuussuhteissa (ks. esim. Greif & Woolley, 2021), ja naisen käytös voi siksi olla enemmän tapetilla näistä ihmissuhteista keskusteltaessa. Ehkä toisenlaisia ihmissuhteita, kuten vaikkapa parisuhteita tai työpaikan ihmissuhteita tutkittaessa esiin nousisivat myös miessukupuoleen liitettyt sukupuoliroolit ja -stereotypiat. Toisaalta myös vallalla oleva keskustelu anopeista vaikuttanee siihen, miten anopeista aineistossa keskustellaan. Olemme tottuneet lukemaan kokemuksia hirviömäisistä anopeista ja kuulemaan anoppeja halventavia vitsejä. Tällainen representaatio vääjäämättä vaikuttaa käsityksiimme ja näkyy tavoissamme puhua anopista.

5 PÄÄTÄNTÖ

Maisterintutkielmassani olen tarkastellut sitä, miten appivanhemmista, anopista ja apesta, keskustellaan verkossa. Kiinnostuksen kohteenani on ollut appivanhempiin keskustelufoorumilla liitetyt diskurssit sekä se, miten anoppiin ja appeen liitetyt diskurssit eroavat toisistaan. Olen myös halunnut selvittää, miten appivanhemman sukupuoli vaikuttaa keskustelun aiheisiin ja sävyyn. Oletuksenani oli, että anoppiin liittyvä keskustelu on appeen liittyvää keskustelua kielteisempää.

Jo tutkimuksen alkuvaiheessa anoppi- ja appi-aineistojen väliset eroavaisuudet nousivat selvästi esiin. Aineiston keruussa huomio kiinnittyi anoppi- ja appi-aineistojen kokoeroon: anoppi-aineisto koostuu 1,17 miljoonasta saneesta, kun appi-aineistossa saneita on yhteensä 107 tuhatta. Anopista keskustellaan Suomi24-keskustelufoorumilla siis huomattavasti enemmän kuin apesta. Myös aineistojen sävyerot tulivat ilmi jo kymmentä merkitsevintä kollokaattia tarkastelemalla. Appi-aineistossa nämä kollokaatit ovat sävyiltään neutraaleja, ja liittyvät muun muassa sukulaisuuteen ja vuorovaikutukseen. Sen sijaan anoppi-aineiston kymmenestä merkitsevimmästä kollokaatista suurin osa on affektisia, kielteistä suhtautumista anoppiin ilmentäviä sanoja.

Anoppiin ja appeen liitetyt diskurssit jatkavat pitkälti sitä linjaa, joka kymmentä merkitsevintä kollokaattia tutkaillessa paljastui. Anoppi-aineistosta nousivat esiin diskurssit *anoppi herjattavana*, *anoppi vallankäyttäjänä*, *anoppi puolustettavana* sekä *anoppi miniän kilpakumppanina*. Erityisesti kaksi ensimmäiseksi mainittua diskurssia ovat sävyiltään hyvinkin kielteisiä, ja niissä sekä anoppiin että anopin toimiin kohdistuu voimakasta kritiikkiä ja jopa solvaamista. Anopin käytös saa ymmärrystä *anoppi puolustettavana* -diskurssissa, mutta huomionarvoista on se, että diskurssia rakentavissa keskusteluissa oletuksena pidetään anopin pahuutta. *Anoppi miniän kilpakumppanina* -diskurssissa keskustelijoiden syytösten kohteeksi joutuu myös miniä. Molempiin sukulaisiin liitetään epäedullisia piirteitä, kuten riidanhakuisuutta, kateutta ja mustasukkaisuutta.

Appi-aineiston diskurssit poikkeavat huomattavasti anoppi-aineiston diskurkseista. Appeen liitetään diskurssit *appi sukulaisena*, *appi kritisoitavana*, *appi kehuttavana*

ja *auttava appi*. Neutraalisävytteisessä sukulaisuusdiskurssissa appea käsitellään sukulaisuuden kautta. *Appi kehuttavana* ja *auttava appi* -diskursseissa appi tuodaan esiin positiivisessa valossa: kehuja keräävät erityisesti apen myönteinen suhtautuminen sukulaisiinsa sekä tämän auttamishalu. Diskursseissa apen käytöstä verrataan anopin käytökseen, ja kirjoittajat ovat suurimmaksi osaksi yhtä mieltä siitä, että apen käytös on anopin toimia nuhteettomampaa. Täysin moitteetonta ei kuitenkaan apenkaan käytös liene, sillä *appi kritisoitavana* -diskurssissa appi saa osakseen kritiikkiä muun muassa liiasta toimettomuudesta sekä ajattelemattomuudesta.

Anoppiin ja appeen liitettyjen diskurssien eroavaisuuteen eittämättä vaikuttaa appivanhempien sukupuoli. Sukulaisina anoppi ja appi eroavat toisistaan ilmeisimmin oletetun sukupuolen kautta: anopit edustavat lähtökohtaisesti naissukupuolta ja apet miessukupuolta. Tämä jo antaa viitteitä siitä, että keskustelun sävyissä ja aiheissa näkyvät poikkeavuudet liittyvät keskustelun kohteiden sukupuoleen, vaikkakaan huomio ei riitä perusteluksi sukupuolen vaikutukselle. Kuitenkin etenkin anoppeja koskevassa keskustelussa nousevat voimakkaasti esiin naiseen liitetyt sukupuoliroolit ja -stereotypiat. Keskustelussa korostuvat naissukupuolelle ominaisina pidetyt toimet, joihin esimerkiksi lastenhoito lukeutuu, ja anoppeihin yhdistetään naiseen tyypillisesti liitettyjä, negatiivisiksi tulkittavia ominaisuuksia, kuten järjettömyyttä ja mustasukkaisuutta.

Toisaalta appeen ei aineistossa liitetä miessukupuolelle ominaisia piirteitä. Luvussa 4.4.3 pohdittiinkin sitä, miksi naissukupuoli heijastuu anoppiin liittyvään keskusteluun voimakkaammin kuin miessukupuoli appea koskevaan keskusteluun. Ilmiö saattaa liittyä siihen, että tutkittavana ovat sukulaissuhteet, joissa naisilla on perinteisesti miehiä suurempi rooli (ks. esim. Greif & Woolley, 2021). Tätä oletusta vahvistaa se, että anopeista keskustellaan selvästi appeja enemmän, kuten edellä jo todettiin. Yksi selittävä tekijä saattaa myös löytyä anopeista käydystä yleisestä keskustelusta, joka negatiivisuudessaan voimistaa kielteisiä käsityksiä anopista. Voidaan kuitenkin kysyä, miksi anopeista keskustellaan korostuneen kielteisesti. Muun muassa mediassa ja populaarikulttuurissa korostuva anoppeihin liittyvä negatiivissävytteinen representaatio ei ole syntynyt tyhjiössä, vaan siihen varmasti vaikuttavat yhteiskunnassamme vallitsevat asenteet. Luulen, että anoppeihin liittyvää kielteistä representaatiota ruokkii yhteiskunnassa vaikuttava misogynia, joka näyttäytyy muun muassa halveksivana suhtautumisena naissukupuolen edustajiin. Kielteinen representaatio muodostaa eräänlaisen noidankehän: Paasosen (2010, s. 45) sanoin tavat esittää ihmisryhmiä, kuten eri sukupuolia, vaikuttaa tapoihin suhtautua näihin ihmisryhmiin, ja toisaalta tavat suhtautua eri ihmisryhmiin vaikuttavat siihen, miten ihmisryhmiä kuvataan.

Tutkimukseni tulokset tukevat pitkälti aiempia appivanhemmista tehdyn tutkimuksen tuloksia, vaikkakaan aiemmassa tutkimuksessa ei ole käsitelty appivanhemman sukupuolen vaikutusta siihen, miten appivanhempiin suhtaudutaan. Suhde appivanhempiin käsitetään aiemmassakin tutkimuksessa hankalaksi ihmissuhteeksi (ks.

esim. Fischer, 1983; Rittenour & Soliz, 2009; Allendorf, 2017; Greif & Woolley, 2021), ja erityisen haastavana pidetään suhdetta anoppiin (esim. Rittenour & Soliz, 2009; Greif & Woolley, 2021). Anoppeja kritisoidaan samantapaisista aiheista kuin käsillä olevassa tutkimuksessa: etenkin anopin kuvattu tapa sekaantua muiden asioihin nousee selvästi esiin (Allendorf, 2017; Greif & Woolley, 2021). Tulehtuneita välejä appivanhempiin selitetään muun muassa sillä, että suhde on täynnä ristiriitaisia tunteita ja monitulkintaisuutta (Greif & Woolley, 2021, s. 32). Vaikeiden tunteiden ajatellaan liittyvän suhteen erityislaatuisuuteen: appivanhemmat eivät ole valinneet miniöitä ja vävyjä perheenjäsenikseen tai toisinpäin. Suhde muodostuu siis mahdollisesti toisilleen entuudestaan tuntemattomien ihmisten välille. (Allendorf, 2017, s. 2017, 2102.)

Tutkimuksessa käytetyt menetelmät palvelivat tutkimustarkoituksia hyvin. Määrällistä korpuslingvistiikkaa ja laadullista (kriittistä) diskurssianalyysia yhdistelevä korpusavusteinen (kriittinen) diskurssianalyysi tarjosi tilastollisesti merkitsevien kollokaattien muodossa kattavan yleiskatsauksen suuresta aineistosta ja toisaalta mahdollisti myös aineiston yksityiskohtaisen, syväluotaavan tarkastelun (ks. esim. Partington ym., 2013, s. 11). Korpusavusteisen diskurssianalyysin heikkoutena pidetään aineistojen laajuutta, jonka katsotaan vaikuttavan negatiivisesti tekstin lähilukuun (esim. Baker, 2006, s. 7). Toisaalta nimenomaan tutkimusaineiston suuruus, jonka määrällinen lähestymistapa mahdollistaa, parantaa tulosten yleistettävyyttä.

Kuten jo johdantoluvussa otaksuttiin, tutkimustuloksiin on saattanut jonkin verran vaikuttaa se, että aineistona toimivat viestit ovat peräisin Suomi24-keskustelufoorumilta. Suomi24-keskustelufoorumille kirjoitetaan suurimmaksi osaksi anonyymisti. Anonymiteetti luo tilaisuuden keskustella haastaviksikin koetuista asioista ilman leimautumisen pelkoa, mutta toisaalta tunnistamattomuus myös tarjoaa suojan häiriköille ja mahdollistaa näin vihapuheen (Harju, 2018). Osa aineiston negatiivisävytteistä viesteistä saattaa siis liittyä keskustelufoorumin luonteeseen sen sijaan, että ne kertoisivat siitä, miten appivanhemmista keskustellaan. Toisaalta tutkimustulokset vastaavat aiempien tutkimusten tuloksia, joten voidaan olettaa, ettei keskustelufoorumin viestien sävy vaikuttanut tutkimustuloksiin ainakaan ratkaisevalla tavalla. Oiva jatkotutkimuksen paikka olisi kuitenkin tutkia appivanhempiin liittyvää tutkimusta aineistolla, jota ei ole kerätty keskustelufoorumilta.

Muillakin tutkimusaineiston käsittelyyn liittyvillä päätöksillä on saattanut olla vaikutusta tutkimuksen tuloksiin. Analyysiin otettiin molemmista aineistosta 106 merkitsevintä kollokaattia, sillä appi-aineiston 107. kollokaatti ei merkitsevyysarvoltaan ylitä raja-arvona pidettyä lukua 3 (ks. esim. Baker, 2006, s. 101). Näin ollen analyysin kannalta mahdollisesti kiinnostavia kollokaatteja jäi analyysin ulkopuolelle. Analyysin ulkopuolelle jääneet kollokaatit eivät kuitenkaan olisi tuoneet analyysiin uutta, merkittävää tietoa saati muodostaneet uusia diskursseja, vaan kollokaatit olisivat lähinnä vahvistaneet jo olemassa olevia tuloksia. Toinen tutkimuksen rajaukseen liittyvä seikka, joka mahdollisesti on tutkimustuloksiin vaikuttanut, liittyy aineiston keruuseen. Anoppi- ja appi-osakorpukset on haettu Suomi24-keskustelufoorumin

suhteet-aihealueelta, jotta pystyttiin varmistumaan, että aineistossa keskustellaan apesta puolison isänä eikä applikaationa, josta niin ikään käytetään lyhennettä *appi*. Aineiston kerääminen tietyltä aihealueelta luonnollisesti pienentää osakorpusten kooka ja vaikuttaa osakorpusten sisältöihin. Aineistoista jäi esimerkiksi kokonaan pois kandidaatintutkielmassani (Laivamaa, 2022) ilmennyt anopin seksuaalisointi, johon liittyvää keskustelua käydään lähinnä Suomi24-keskustelufoorumin *seksi*-aihealueen alla. Seksuaalisoinnin tutkiminen olisi tuonut sisältöä pohdintaan sukupuolen vaikutuksesta appivanhempiin liittyvään keskusteluun. Anopin seksuaalisointiin keskittymistä voidaankin pitää hyvänä jatkotutkimusvaihtoehtona.

Tutkimukseni poiki muitakin kiinnostavia jatkotutkimusmahdollisuuksia. Aineistosta nousi esiin anopin ja miniän välinen kilpailuasetelma, ja yksi jatkotutkimusmahdollisuus olisikin anoppi-miniä-suhteeseen syventyminen. Toisaalta selvää tutkimusaukkoa appivanhempiin liittyvässä tutkimuksessa voitaisiin paikata keskittymällä appi-vävy-suhteeseen. Suhde on jäänyt appivanhempiin liittyvässä tutkimuksessa varjoon (Greif & Woolley, 2021, s. 19), mikä liittyy siihen, että suhdetta ei pidetä yhtä haastavana kuin esimerkiksi anopin ja miniän välistä suhdetta. Toiveenani olisi, että appivanhempiin liittyvää tutkimusta jatkettaisiin, jotta sen taustalla vaikuttavat tekijät tarkentuisivat ja perhetutkimuksenkin alalla laiminlyöty aihe saisi enemmän huomiota osakseen. Appivanhempiin liittyvä tutkimus luo ymmärrystä siitä, miten nämä perhesuhteet vaikuttavat perheiden elämään ja hyvinvointiin. Tutkimustuloksia voidaankin hyödyntää esimerkiksi sellaisten tukiohjelmien suunnitteluun, jotka auttavat perheitä ylläpitämään ja parantamaan perhesuhteitaan.

Tutkimukseni tavoitteena on ollut tuoda esiin anoppeihin ja appeihin – ja samalla nais- ja miessukupuolen edustajiin – liittyviä asenteita, sillä asenteita ja niiden taustalla vaikuttavia haitallisia oletuksia voidaan korjata vasta, kun ne osataan tunnistaa ja kuvata. Maisterintutkielmani onkin aiemman appivanhempiin liittyvän tutkimuksen tavoin ollut tuomassa esiin paitsi anoppeihin liittyvää kielteistä asennoitumista myös sitä, millä (toisistaan poikkeavilla) tavoilla suhtaudumme nais- ja miessukupuolen edustajiin. Se, miten eri ihmisryhmistä, kuten eri sukupuolten edustajista keskustellaan, ei ole yhdentekevää. Ne kielelliset valinnat, joita teemme ihmisistä tai ihmisryhmistä keskusteltaessa toisaalta heijastelevat käsityksiämme ja toisaalta muokkaavat niitä. Sen lisäksi, että kielellisillä valinnoilla voidaan muokata keskustelun aihetta, muokataan niillä myös sosiaalisia ja kulttuurisia rakenteita ja toimintatapoja. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, s. 73.)

LÄHTEET

- Allendorf, K. (2017). Like her own: Ideals and experiences of the mother-in-law/ daughter-in-law relationship. *Journal of Family Issues*, 38 (15), 2102–2127. <https://doi.org/10.1177/0192513X15590685>
- Anthony, L. (2024). *AntConc*. (Version 3.5.9.) [Computer Software]. Waseda University.
- Baker, P. (2006). *Using corpora in discourse analysis*. Continuum.
- Baker, P., Hardie, A. & McEnery, T. (2006). *A glossary of corpus linguistics*. Edinburgh University Press.
- Baker, P., Gabrielatos C. & McEnery, T. (2013). *Discourse analysis and media attitudes: The representation of Islam in the British Press*. Cambridge University Press.
- Barnbrook, G. (1996). *Language and computers: A practical introduction to the computer analysis of language*. Edinburgh University Press.
- Borin, L., Forsberg, M. & Roxendahl, J. (2024 [2012]). *Korp – the corpus infrastructure of Språkbanken*. ELRA.
- Davis, K., Evans, M. & Lorber, J. (2006). Introduction. Teoksessa K. Davis, M. Evans & J. Lorber (toim.), *Handbook of gender and women's studies* (s. 1–11). SAGE.
- Fairclough, N. & Wodak, R. (1997). Critical discourse analysis. Teoksessa T. A. van Dijk (toim.), *Discourse as social interaction* (s. 258–284). SAGE.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: textual analysis for social research*. Routledge.
- Fischer, L. R. (1983). Mothers and mothers-in-law. *Journal of Marriage and Family*, 45 (1), 187–192. <https://doi.org/10.2307/3351307>
- Graig, H. (2018). Afterword. Teoksessa J. Parnell (toim.), *Representations of mother-in-law in literature, film, drama and television* (s. 187–191). Lexington Books.
- Granger, S. & Meunier, F. (2008). Introduction: The many faces of phraseology. Teoksessa S. Granger & F. Meunier (toim.), *Phraseology – An interdisciplinary perspective* (s. XIX–XXVIII). John Benjamins Publishing Company.
- Granger, S. & Paquot, M. (2008). Disentangling the phraseological web. Teoksessa S. Granger & F. Meunier (toim.), *Phraseology – An interdisciplinary perspective* (s. 27–49). John Benjamins Publishing Company.
- Greif, G. L. & Woolley, M. E. (2018). Sons-in-law and their fathers-in-law: Gaining a preliminary understanding of an understudied family relationship. *Journal of Family Social Work*, 22 (3), 152–173. <https://doi.org/10.1080/10522158.2018.1496509>
- (2021). *In-law relationships: mothers, daughters, fathers, and sons*. Oxford University Press.
- Gries, S. (2008). Phraseology and linguistic theory: A brief survey. Teoksessa S. Granger & F. Meunier (toim.), *Phraseology – An interdisciplinary perspective* (s. 3–27). John Benjamins Publishing Company.
- Harju, A. (2018). Suomi24-keskustelut kohtaamisten ja törmäysten tilana. *Media & Viestintä*, 41 (1), 51–74. <https://doi.org/10.23983/mv.69952>
- Hauhia, M.-L. (2008). Puhdistaaako nalkutus? *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim*, 124 (23), 2727–2731. <https://www.duodecimlehti.fi/duo97698>
- Heilman, M. E. & Parks-Stamm, E. J. (2007). *Gender stereotypes in the workplace: Obstacles to women's career progress*. [http://dx.doi.org/10.1016/S0882-6145\(07\)24003-2](http://dx.doi.org/10.1016/S0882-6145(07)24003-2)
- Hoey, M. (2007). Lexical priming and literary creativity. Teoksessa M. Hoey, M. Mahlberg, M. Stubbs & W. Teubert (toim.), *Text, discourse and corpora: Theory and analysis* (s. 7–29). Continuum.
- Hunt, S. (2015). Representations of gender and agency in the Harry Potter series. Teoksessa P. Baker & T. McEnery (toim.), *Corpus assisted discourse studies: integrating discourse and corpora* (s. 266–284). Palgrave Macmillan.

- Jantunen, J. (2004). *Synonymia ja käännessuomi: Korpusnäkökulma samamerkityksisyyden kontekstuaalisuuteen ja käännesskielen leksikaalisiin erityispiirteisiin* [väitöskirja, Joensuun yliopisto].
- (2009). "Minulla on aivan paljon rahaa" - Fraseologiset yksiköt suomen kielen opetuksessa. *Virittäjä*, 113 (3), 356-381. <https://journal.fi/virittaja/article/view/4202/3919%2018.2.2022>
- (2018a). *Homot ja heterot* Suomi24:ssä: analyysi digitaalisista diskursseista. *Puhe ja kieli*, 38 (1), 2-22. <https://doi.org/10.23997/pk.65488>
- (2018b). Korpusavusteinen diskurssintutkimus (CADS): analyysiesimerkki homouden ja heterouden digitaalisista diskursseista. *AFinLA-e: Soveltavan kielitieteen tutkimuksia*, 11 (1), 20-44. <https://doi.org/10.30660/afinla.69259>
- Kielipankki (2023). *Korp-käyttöliittymän käyttöohjeet*. Viitattu 12.1.2024. <https://www.kielipankki.fi/tuki/korp/>
- KS = *Kielitoimiston sanakirja* (2022). Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 10.11.2022. Viitattu 7.2.2023. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi>.
- Lagus, K., Pantzar, M. & Ruckenstein, M. (2015). Keskustelun tunneallot - Suomi24-hanke. *Tieteessä Tapahtuu*, 33 (6), 39-41. <https://journal.fi/tt/article/view/53327>
- Lagus, K., Ruckenstein, M., Pantzar, M., Ylisiurua, M. (2016). *Suomi24 - muodonantoa aineistolle*. Valtiotieteellisen tiedekunnan kuluttajatutkimuskeskuksen julkaisuja 10. Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/163190>
- Laivamaa, S. (2022). "Kukaan ei halua anoppia seuraukseen" - Korpusavusteinen diskurssianalyysi anoppi-sanasta Suomi24-keskusteluforumilla [kandidaatintutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/81021>
- Lehto, L.-M. (2018). *Korpusavusteinen diskurssianalyysi japaninsuomalaisten kielipuheesta* [väitöskirja, Oulun yliopisto].
- Lidman, S. (2015). *Väkivaltakulttuurin perintö - sukupuoli, asenteet ja historia*. Gaudeamus.
- Lounela, M. & Heikkinen, V. (2012). Korpus. Teoksessa V. Heikkinen, E. Voutilainen, P. Lauerma, U. Tiiliä & M. Lounela (toim.), *Genreanalyysi - tekstilajitutkimuksen käsikirja* (s. 120-127). Gaudeamus.
- Mautner, G. (2009). Checks and balances: how corpus linguistics can contribute to CDA. Teoksessa R. Wodak & M. Meyer (toim.), *Methods of critical discourse analysis* (s. 122-143). SAGE.
- McEnery, T., Xiao, R. & Tono, Y. (2006). *Corpus-based language studies: An advanced resource book*. Routledge.
- Oksanen, E. (13.8.2021). Anopin viiltävä kommentti ei hevillä unohdu: "Tämä kaikki lasteni kuullen". - *Iltalehti*. <https://www.iltalehti.fi/perheartikkelit/a/a97bb7ad-d6b1-4727-a3eb-dd6682368f7f>
- Paasonen, S. (2010). Sukupuoli ja representaatio. Teoksessa T. Saresma, L.-M. Rossi & T. Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* (s. 39-49). Vastapaino.
- Partington, A. (1998). *Patterns and meanings: Using corpora for English language research and teaching*. John Benjamins Publishing Company.
- Partington, A., Duguid, A. & Taylor, C. (2008). *Patterns and meanings in discourse: Theory and practice in corpus-assisted discourse studies (CADS)*. John Benjamins Publishing Company.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Pilcher, J. & Whelehan, I. (2016). *Key concepts in gender studies*. SAGE.
- Rittenour, C. & Soliz, J. (2009). Communicative and relational dimensions of shared family identity and relational intentions in mother-in-law/daughter-in-law relationships: Developing a conceptual model for mother-in-law/daughter-in-law research. *Western Journal of Communication*, 73 (1), 67-90. <https://doi.org/10.1080/10570310802636334>
- Rossi, L.-M. (2010). Sukupuoli ja seksuaalisuus, eroista eroihin. Teoksessa T. Saresma, L.-M. Rossi & T. Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* (s. 21-38). Vastapaino.

- Russell, B. L. (2013). *Perceptions of female offenders – How stereotypes and social norms affect criminal justice responses*. Springer.
- Saresma, T., Rossi, L.-M. & Juvonen, T. (toim.) (2010). *Käsikirja sukupuoleen*. Vastapaino.
- Sinclair, J. (1991). *Corpus, concordance, collocation*. Oxford University Press.
- (2008). Preface. Teoksessa S. Granger & F. Meunier (toim.), *Phraseology – An interdisciplinary perspective* (s. XV–XVIII). John Benjamins Publishing Company.
- Siyanova-Chanturia, A. & Martinez, R. (2014). The idiom principle revisited. *Applied Linguistics* 36 (5), 549–569. <https://doi.org/10.1093/applin/amt054>
- Solin, A. (2012). Kriittinen diskurssitutkimus. Teoksessa V. Heikkinen, E. Voutilainen, P. Lauerma, U. Tiililä & M. Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* (s. 558–563). Gaudeamus.
- Stubbs, M. (1996). *Text and corpus analysis: Computer-assisted studies of language and culture*. Blackwell Publishing.
- (2002). *Words and phrases: Corpus studies of lexical semantics*. Blackwell Publishing.
- Suomen virallinen tilasto (SVT) (2021). *Naisten ja miesten kokonaistyöaika ensimmäistä kertaa samalla tasolla 2020–2021* [verkkójulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/julkaisu/cku2d1we88fu70b506ua4x5tp.9.4.2021>.
- Syrjälä, H. (6.9.2018). Anoppi halusi olla lapsenlapselle ”mami” ja äitiään lapsen piti kutsua ”pikkuäidiksi” – Yli-innokas appivanhempi voi ajaa pariskunnan jopa eroon, ellei hänelle osoiteta paikkaansa. – *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/elama/art-2000005816542.html>
- Tognini-Bonelli, E. (1996). Translation equivalence in a corpus linguistic framework. *International Journal of Translation*. <http://hdl.handle.net/10077/2954>
- Törmä, J. (2007). *Anoppi ja miniä, ystäviä vai vihamiehiä? Tutkimus naistenlehtien anoppi- ja miniäaiheisista kirjoituksista* [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX- julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201208312292>
- Ulrich, J. H. & Cosell, B. T. (2009). *Handbook on gender roles: conflicts, attitudes, and behaviors*. Nova Science.
- van Dijk, T. A. (2009). Critical discourse studies: A sociocognitive approach. Teoksessa R. Wodak & M. Meyer (toim.), *Methods of critical discourse analysis* (s. 62–86). SAGE.
- Vilen, N. (2.8.2018). Kun appivanhemmat sotkevat suhteen: ”Anoppi kutsuu mieheni ex-vaimon perhepäiväillisille, ei minua”. – *Iltalehti*. <https://www.iltalehti.fi/tosielamaa/a/201807262201095797>
- Vilkka, H. (2010). *Sukupuolen ja seksuaalisuuden kohtaaminen*. PS-kustannus.
- VISK = *Iso suomen kielioppi* (2004). Hakulinen, A., Vilkuna, M., Korhonen, R., Koivisto, V., Heinonen, T. R. & Alho, I. (toim.). Suomalaisen Kirjallisuuden seura. Verkkoversio. Viitattu 6.3.2024. <http://scripta.kotus.fi/visk>.
- Vuori, J. (2010). Jälkisanat – suomalaisen naistutkimuksen laineilla. Teoksessa T. Saresma, L.-M. Rossi & T. Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* (s. 315–325). Vastapaino.
- Williams, G. C. (2008). The Good Lord and his works: A corpus-driven study of collocational resonance. Teoksessa S. Granger & F. Meunier (toim.), *Phraseology – An interdisciplinary perspective* (s. 159–173). John Benjamins Publishing Company.
- Wodak, R. & Meyer, M. (2009). Critical discourse analysis: history, agenda, theory and methodology. Teoksessa R. Wodak & M. Meyer (toim.), *Methods of critical discourse analysis* (s. 1–33). SAGE.
- Wodak, R. (2011). Critical linguistics and critical discourse analysis. Teoksessa J. Zienkowski, J.-O. Östman & J. Verschueren (toim.), *Discursive pragmatics* (s. 50–70). John Benjamins Publishing Company.
- Woehrle, L. M. & Engelmann, D. (2008). Gender studies. Teoksessa L. Kurtz (toim.), *Encyclopedia of violence, peace & conflict* (s. 859–868). Elsevier.

LIITTEET

LIITE 1

Anoppi-sanan 106 merkitsevintä kollokaattia merkitsevyysarvoineen ja frekvensseineen.

sija	kollokaatti	merkitsevyysarvo	frekvenssi
1	loistava	3.97361	52
2	tuleva	3.93782	637
3	appi	3.93446	3163
4	inhota	3.92334	141
5	puolelta	3.92114	54
6	vittumainen	3.90435	61
7	vihata	3.88082	286
8	painostaa	3.87052	54
9	edesmennyt	3.86826	66
10	jospa	3.83611	70
11	kaltainen	3.82970	143
12	unelma	3.82856	104
13	taho	3.82586	102
14	hirviö	3.80880	157
15	parjata	3.80368	56
16	luo	3.77870	159
17	mahtava	3.76849	72
18	rasittava	3.74854	77
19	nykyinen	3.74620	246
20	hauta	3.73657	56
21	appiukko	3.72884	1060
22	hullu	3.72058	193
23	ihana	3.70512	792
24	riesa	3.69350	56
25	kuri	3.69350	84
26	suuresti	3.68888	55
27	kuolla	3.68410	468
28	hei	3.68293	112
29	kauhu	3.68215	67
30	kytätä	3.67722	57
31	ilkeä	3.66087	504
32	kateus	3.65714	53
33	kohdata	3.65466	97
34	vitsi	3.64784	75
35	alistua	3.63481	68
36	toivottaa	3.62965	52
37	ärsyttää	3.62131	282
38	panna	3.61104	140
39	kamala	3.61056	332

40	mukava	3.60727	806
41	entä	3.60615	131
42	inhottava	3.60039	105
43	syyttää	3.59857	256
44	avain	3.59785	121
45	hankala	3.58659	247
46	kuulostaa	3.58282	180
47	joululahja	3.58046	83
48	reagoida	3.57672	60
49	harva	3.56762	80
50	mummu	3.56491	171
51	oppi	3.55857	57
52	lainata	3.55857	57
53	suhtautua	3.55732	287
54	sotkea	3.55490	98
55	sietää	3.54972	325
56	kiitos	3.54785	201
57	kiusata	3.54508	133
58	seura	3.54459	231
59	kauhea	3.54251	201
60	lopullisesti	3.53867	54
61	Û	3.53751	68
62	samanlainen	3.53733	354
63	suhteen	3.53354	300
64	omistaa	3.53109	117
65	kuolema	3.53056	153
66	vaivata	3.53048	89
67	ex	3.52838	863
68	soitella	3.52583	305
69	kanssa	3.51974	5791
70	valta	3.51861	89
71	itsekin	3.51793	70
72	lille	3.51675	51
73	luona	3.51667	526
74	toiminta	3.51576	83
75	moittia	3.51044	140
76	kokelas	3.50865	71
77	toimi	3.50682	631
78	ilkeys	3.50412	65
79	herne	3.50086	98
80	mustasukkainen	3.49968	126
81	soittaa	3.49870	649
82	puolesta	3.49827	123
83	narsisti	3.49827	82
84	millainen	3.49362	304
85	kateellinen	3.48818	105
86	maailma	3.48769	417
87	kans	3.48683	152
88	kaukana	3.48308	121
89	viimeksi	3.48057	81
90	persoonaa	3.48007	76

91	haukkua	3.47993	946
92	tuollainen	3.47932	487
93	tunkea	3.47784	139
94	entinen	3.47718	336
95	kilometri	3.47271	53
96	valitettavasti	3.47255	118
97	muistuttaa	3.47018	91
98	sekä	3.46767	469
99	reviiri	3.46581	64
100	just	3.46211	94
101	vai	3.46145	657
102	unohtaa	3.45825	184
103	sekaantua	3.45499	178
104	tapella	3.45314	60
105	tulevaisuus	3.45314	122
106	valittaa	3.44206	321
107	noh	3.44111	56
108	esitellä	3.44111	56

LIITE 2

Appi-sanan 106 merkitsevintä kollokaattia merkitsevyysarvoineen ja frekvensseineen.

sija	kollokaatti	merkitsevyysarvo	frekvenssi
1	kuolla	3.93835	171
2	anoppi	3.82984	3927
3	samanlainen	3.81254	59
4	tuleva	3.77642	98
5	luona	3.77462	88
6	käytös	3.74182	79
7	käyttö	3.66686	55
8	vävy	3.62966	134
9	vai	3.60797	86
10	keskustella	3.56268	69
11	palsta	3.54619	128
12	tarkoittaa	3.52853	53
13	ukko	3.49874	89
14	mukava	3.48059	104
15	soittaa	3.47533	81
16	kanssa	3.47153	861
17	kylä	3.46876	77
18	tai	3.46271	557
19	ihana	3.44161	72
20	kertoa	3.43164	160
21	sekä	3.42566	98
22	kutsua	3.42293	76
23	ostaa	3.38607	83
24	myös	3.38582	334
25	jne	3.38557	72
26	toimi	3.37888	86
27	eli	3.36285	162
28	ja	3.36162	5274
29	ex	3.35153	73
30	taitaa	3.34493	58
31	sana	3.34493	58
32	siis	3.34242	191
33	nimi	3.33652	57
34	haukkua	3.33404	88
35	puuttua	3.32068	59
36	väli	3.31322	135
37	katsoa	3.29386	74
38	ongelma	3.29358	92
39	miksi	3.29246	81
40	kysyä	3.29246	81
41	lukea	3.28705	57
42	muistaa	3.28418	62
43	taas	3.27904	107
44	elää	3.27320	85

45	ero	3.24592	61
46	pyytää	3.23216	82
47	isä	3.22895	219
48	ajatella	3.22136	82
49	vanha	3.21808	243
50	tavata	3.21565	64
51	tuo	3.20652	192
52	hyväksyä	3.19293	54
53	usein	3.18739	52
54	asua	3.18515	148
55	aivan	3.16972	111
56	mä	3.16726	234
57	mukaan	3.15229	77
58	vielä	3.15153	158
59	jos	3.15016	565
60	ymmärtää	3.14748	100
61	puhe	3.13899	63
62	joutua	3.13634	75
63	uusi	3.13575	94
64	sanoa	3.13471	374
65	kyllä	3.12896	225
66	ihan	3.12833	214
67	kuulla	3.12254	80
68	kuinka	3.11986	77
69	puhua	3.11972	146
70	antaa	3.10922	154
71	yrittää	3.10322	106
72	ainakin	3.09982	54
73	näin	3.09654	55
74	sinä	3.09646	376
75	jättää	3.09532	60
76	kuin	3.09416	302
77	olla	3.09285	5187
78	jo	3.08546	225
79	vähän	3.08440	64
80	suhde	3.08352	99
81	jäädä	3.07574	78
82	kerta	3.06024	191
83	viedä	3.05765	59
84	auttaa	3.05744	65
85	syy	3.05542	60
86	sitten	3.05134	353
87	pois	3.05075	56
88	sama	3.04476	196
89	miniä	3.04442	190
90	v	3.04385	79
91	hyvä	3.04332	205
92	ottaa	3.04259	173
93	no	3.04179	67
94	tekeminen	3.03883	55
95	mieli	3.03740	188

96	alkaa	3.02668	131
97	tulla	3.02531	500
98	paha	3.01984	91
99	vaan	3.01818	219
100	miten	3.01605	138
101	käydä	3.01306	241
102	vain	3.01236	207
103	nähdä	3.01093	119
104	kuten	3.00933	56
105	mini	3.00389	80
106	jokin	3.00347	181